

הלכות שבת פרק כ"ד (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום שיעור – רמב"ם הלכות שבת פרק כ"ד

הקדמה כללית לפרק

רמב"ם: "יש דברים שהם אסורים בשבת אף על פי שאינן דומין למלאכה ואינן מביאין לידי מלאכה"

פשוט: עד עכשיו (פרקים א–כג) עבר הרמב"ם על כל ל"ט מלאכות דאורייתא, וגם על הדרבנן שקשורים לכל מלאכה ספציפית – בין משום שדומה למלאכה (נראה דומה למלאכה, אנשים יתבלבלו), בין משום שמביא לידי מלאכה (כשעושים זאת, באים לעשות מלאכה ממשית). עכשיו מתחילה קטגוריה חדשה: דברים האסורים מדרבנן אך אינם קשורים לאף מלאכה ספציפית מהל"ט.

חידושים:

1. חילוק בין "דומה למלאכה" ל"מביא לידי מלאכה": "מביא לידי מלאכה" פירושו שאותו אדם שעושה זאת יבוא לעשות מלאכה (למשל, נותנים לו לעשות רפואה – הוא בא לשחיקת סמנים). "דומה למלאכה" פירושו שהמעשה עצמו אינו מלאכה, אך נראה דומה – בין לאחרים בין לאדם עצמו – וזה יכול להביא לזלזול באיסור מלאכה. למעשה אין נפקא מינה ביניהם – שני טעמים לאיסורי דרבנן.

הלכה א – דברים האסורים משום "ודבר דבר" / "ממצוא חפצך"

א. המקור והכלל

רמב"ם: "יש דברים שהם אסורים בשבת אף על פי שאינן דומין למלאכה ואינן מביאין לידי מלאכה... מפני מה נאסרו? שנאמר 'אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי... וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר'. לפיכך אסור לאדם להלך בחפציו בשבת ואפילו לדבר בהם."

פשוט: חז"ל פירשו את הפסוק בישעיה (נח, יג): אדם אינו רשאי לעסוק בעניני החולין בשבת, אפילו לא לדבר עליהם.

חידושים:

1. חילוק בין האיסור כאן למשא ומתן (מפרקים קודמים): משא ומתן – ממש מכירה/קנייה – אסור כסניף של מלאכת כתיבה ("שמא יכתוב"), כי עסקאות מסחריות קשורות ישירות לכתיבה. כאן מדובר רק על דיבור על תכניות עסקיות, "סיעור מוחות" – שאינו דומה למלאכה, אינו מביא לידי מלאכה, אינו קשור לכתיבה. זו קטגוריה חדשה של איסור דרבנן, המבוססת על הפסוק בישעיה.

2. חילוק בין זה ל"חשבונות שצריך למשאות": בפרקים קודמים אסור לעשות חשבונות (של עבר או עתיד) כי זה דומה למלאכה – כשעושים חשבון, בדרך כלל כותבים. כאן מדובר על אפילו פחות מחשבון – רק דיבור על תכניות עסקיות עתידיות, שאין לו שום קשר לכתיבה.

3. מעמד הפסוק – דאורייתא או דרבנן? הפסוק הוא מישעיה הנביא – דברי קבלה. לפי הרמב"ם פסוק מנביאים/כתובים הוא דרבנן, לא דאורייתא. הרמב"ם סובר בתוקף שנביא אינו יכול אפילו להכריע הלכה. הלשון "נאסרו" אצל הרמב"ם מראה שהרבנן אסרו זאת, והפסוק הוא רק המקור/אסמכתא. ישעיה הנביא עצמו לא אמר "לשון איסור" – הוא מדבר על קדושת השבת, אך לא "לא תעשה."

4. שלוש גישות ליחס בין דברי ישעיה לאיסור: (1) החכמים מאוחר יותר אסרו זאת על סמך הפסוק; (2) ישעיה עצמו הוא ה"חכם" שאסר זאת; (3) ישעיה נתן את הרעיון הכללי, וחז"ל פירטו מאוחר יותר מה זה אומר למעשה – למשל, "שבת רגלך" פירושו ללכת לראות עסקים, "ודבר דבר" פירושו ממש דיבור.

5. מבנה הרמב"ם: הוא מתחיל במקור (הפסוק) ובכלל ("אסור להלך בחפציו... ואפילו לדבר בהם"), שהוא בעצם פירוש הפסוק – עדיין לא הלכה מעשית. רק אחר כך הוא נכנס לדוגמאות מעשיות. הלשון "להלך בחפציו" עדיין לא פירושו ממש ללכת/להלך – פירושו לעסוק בעניניו, כמו "והלכת בדרכיו" שאינו פירושו ללכת פיזית, אלא דימוי/השוואה.

ב. דוגמאות לדיבורים אסורים

רמב"ם: דוגמאות: לדבר עם שותף מה ימכרו מחר, מה יקנו, איך יבנו בית, איזו סחורה יובילו למקום מסוים. "כל זה וכיוצא בו אסור, שנאמר ודבר דבר. דיבור אסור, הרהור מותר."

פשוט: לדבר על תכניות עסקיות אסור, אך לחשוב על עסקים מותר לכתחילה.

חידושים:

1. "דיבור אסור, הרהור מותר" – מה פירוש הדבר? הרמב"ם מתבסס על המילה "ודבר דבר" – הפסוק אומר דווקא דיבור, לא מחשבה. לכן: לחשוב על עסקים מותר לכתחילה. זה לא משום שאי אפשר לכפות על אדם שלא לחשוב (כי יש הרהורים שאסורים בתורה), אלא משום שהפסוק ממעט זאת – "אסור" ו"מותר" הם מונחים הלכתיים טכניים: אסור = אסור מדרבנן, מותר = מותר לגמרי. יתכן שיש מידת חסידות שלא להרהר, אך מעיקר הדין מותר.

2. המינימום "עשייה" של שבת הוא דיבור: גבול מה שחז"ל אסרו בקטגוריה זו מגיע עד דיבור (וגם הליכה – ללכת לראות נכסים, שהוא עוד יותר עשייה). אך מחשבה היא כבר רחוקה יותר ממה שנאסר.

3. מתי שיחה הופכת ל"חפץ"? סתם שיחה על ענין עסקי – בלי התחייבות – אינה אסורה. למשל, לשאול "מה דעתך על זה?" בלי כוונה לעשות עסקה, מותר. אך כשזה הופך להסכם קל – "אתה באמת תבוא" – זה כבר אסור.

4. קולא: אפילו כשמדברים כן על דברים, אם זה "רק דיבור" בלי כוח מחייב – כי רוב האנשים מדברים כך בלי רצינות – זה לא אסור. זה תלוי אם האדם הוא כזה שעושה ברצינות.

ג. "אסור לאדם לפקוד גנותיו ושדותיו"

רמב"ם: "אסור לאדם לפקוד גנותיו ושדותיו בשבת כדי לראות מה הן צריכין או היאך הן פירותיהן, שהרי זה מהלך לעשות חפציו."

פשוט: אין ללכת לבדוק/לבקר את גנותיו ושדותיו בשבת לראות מה הם צריכים או איך הפירות.

חידושים:

1. "לפקוד" = לבדוק/לבקר: לא ביקור קבוע, אלא ביקור זמני, כמו "פקד יפקוד אתכם" – לשון זכירה/ביקור מזמן לזמן. החילוק: מי שמסתכל כל הזמן אינו "פוקד" – "פוקד" הוא כשהוא נזכר מדי פעם שצריך ללכת לבדוק.

פשט: מותר לומר שהולכים מחר לעיר אחרת, כי הליכה מותרת בעצם בשבת — זה רק סיבה מקרית (תחום) שאוסרת זאת.

חידושים:

1. **אותו יסוד כמו פירות תלושין:** כמו בפירות — אילו היו שם מחיצות היה יכול לשאת, כך גם כאן — אילו היו שם בורגנין היה יכול ללכת. הוא לא אומר שהולך לעשות מלאכה, הוא רק אומר שהולך ללכת — והליכה מותרת בשבת.

2. **קושיא על גדר "בורגנין":** אפשר לומר על כמעט כל מלאכה סברא כזו — למשל, כשאני הולך לחפור במוצאי שבת, אם זה היה כבר חפור הייתי יכול ללכת! **תירוץ:** החילוק הוא שהליכה אינה בעצם מלאכה — זה דבר המותר בשבת, רק שתחום שבת אסר זאת. אך חפירה היא מלאכה בעצם. היסוד: מה שאני מחפש אינו ללכת באופן אסור, אלא ללכת — שמותר.

3. **חילוק בין הליכה לנסיעה:** אם מישהו אומר "אני הולך לנסוע במכונית במוצאי שבת" — זה היה אסור, כי נסיעה במכונית היא מלאכה, והוא מדבר על עשיית מלאכה. אך "אני הולך הביתה" — ללכת הביתה מותר גם בשבת, רק שהוא הולך הביתה במכוניתו, אך הוא לא דיבר על המלאכה.

הלכה ב (המשך) — "הנראה שתעמוד עמי לערב" לעומת "היה נכון לי לערב"

רמב"ם: מותר לומר "הנראה שתעמוד עמי לערב?" אבל לא יאמר לו "היה נכון לי לערב."

פשט: כשהוא שואל בלשון שאלה בלי לומר על מה — מותר. כשהוא מצווה עליו להיות מוכן — אסור.

חידושים:

1. **היסוד העיקרי — הרהור מותר, דיבור אסור:** כשהוא משוחח עם מישהו, אפילו בראשו יש לו שבפגישה הוא ילך לדבר עסקים — "ובלבו לב כלום" — הוא לא דיבר. הוא מדבר דברים שמותר לעשות בשבת.

2. **"היה נכון" = לקבוע פגישה:** כשהוא אומר "היה נכון לי לערב", הוא עושה עכשיו חפץ — הוא קובע פגישה, הוא עושה דבר שיש לו קשר לעסקים. אחד הדברים שאדם צריך לעשות כשהוא עושה עסקים הוא לקבוע פגישות — וזה מה שהוא עשה עכשיו בשבת.

3. **פירוש בית יוסף:** "היה נכון" פירושו "היה מוכן לעבוד". החילוק: "הנראה שתעמוד עמי" הוא לשון המשמעה לתרי אנפין — יכול להיות שהם הולכים להיפגש לפיזה. אך "היה נכון לי" הוא לשון שאומרים רק על עסקים/עבודה — כמו "היה נכון לי בבוקר" (שמות יט:טו), "ולישמעאל" (בראשית יז:כ).

4. **החילוק באופן עמוק יותר (הר המוריה):** הדיבור האסור בשבת הוא בעיקר דיבור שעושה משהו — דיבור שפועל. כשהוא אומר "הנראה שתעמוד עמי", אפילו במחשבת שניהם נעשתה פגישה, אך בדיבור עצמו לא נעשתה פגישה. כשהוא אומר "היה נכון לי" — הדיבור עצמו עשה משהו.

5. **שני היתרים מיוחדים מהפסוק:** (א) כשלא אומרים בדיבור (הדיבור עצמו אינו מפורש על איסור) — אפילו הדובר יודע היטב בראשו מה הוא מתכוון. (ב) כשמדברים על דבר שלא ברור שהוא איסור — אפשר לעשות זאת באופן מותר.

6. **פילוסופיה של שפה — מילים לעומת כוונה:** אפשר היה לומר שכל מה שמביא לידי ביטוי את ההרהור — אמרת זאת. אך רואים בהלכה שלמילים יש משמעות פורמלית: "הרי את מקודשת" עובד, "הרי את נשואה לי" לא עובד — זה "הלשון הנכון". כך גם בדיבור שבת: המילים הפורמליות קובעות, לא רק הכוונה.

מנהג העולם — "צוירים" ו"לא דיברנו על שבת"

חידושים:

2. **חילוק בין ללכת לבדוק (אסור) לסתם לטייל ולהסתכל כמה יפה (מותר).**

3. **מעשה בחסיד אחד (ירושלמי ובבלי):** חסיד הלך לטייל בשבת בכרמו, ראה פרצה בגדר שצריכה תיקון. חשב "במוצאי שבת אתקן זאת", נזכר שחשב בשבת על תיקון, והחליט לעולם לא לתקן זאת. הקב"ה עשה נס — שקמה (עץ) צמחה וסתמה את הפרצה, ומזה היה לו פרנסה כל החיים. זו מידת חסידות, לא דין. החסיד רצה לבטל למפרע את העבירה — אם לעולם לא יתקן זאת, למפרע לא הייתה חשיבה לעשות חפציו.

הלכה ב — מחשיך על התחום

רמב"ם: "וכן אסור לאדם שיצא בשבת עד סוף התחום ויעמוד שם עד שתחשך כדי שיהא קרוב לעשות חפציו במוצאי שבת... במה דברים אמורים? כשמחשיך על התחום לעשות דבר שאסור לעשותו בשבת. אבל מחשיך לעשות דבר שמותר לעשותו בשבת — הרי זה מותר."

פשט: אין ללכת בשבת עד סוף תחום שבת ולהמתין שם עד מוצאי שבת כדי להיות קרוב לעשות עניני חול. אך זה רק כשהוא מתכוון לדבר האסור בשבת; אם הוא מתכוון לדבר המותר בשבת, מותר.

חידושים:

1. **הכלל "מחשיך על התחום":** הוא הולך עם השמש, ממתין עד שמחשיך בסוף תחום שבת. האיסור הוא רק כשהוא מתכוון לדבר שאסור בשבת (כמו לקצור מחוברים, לשכור פועלים). אך אם הוא הולך לתחום כי רוצה מיד אחרי שבת ללכת לסעודת מלווה מלכה אצל הרבי — זה מותר, כי אינו מתכוון לחילול שבת.

2. **דוגמאות הגמרא:** "אין מחשיכין על התחום להביא פירות מחוברים" (איסור דאורייתא) "או לשכור פועלים" (איסור דרבנן) — שניהם אסורים. "אבל מחשיכין לשמור פירות" — מותר, כי שמירה מותרת בשבת עצמה.

3. **מחשיכין להביא בהמה ופירות תלושים — מותר:** כי אינו צריך בעצמו ללכת חוץ לתחום; הוא קורא לבהמה והיא באה מעצמה. אפילו אם הבהמה חוץ לתחום — מותר, כי האדם אינו עושה דבר פיזית.

4. **תחום שבת ובהמות:** מדוע זה לא בעיה של שבתית בהמת? תחום שבת אינו מהל"ט מלאכות — זה "גדר לעצמו", לכן לא למדנו שצריך להשבת בהמה מתחומין. זה שונה מ"מחמר" (שהוא גדר על הוצאה, אחת מהל"ט מלאכות). אם היה צריך בעצמו ללכת חוץ לתחום להביא את הבהמה, היה אסור אפילו ערב שבת, כי הוא צריך לעשות דבר שהוא חילול שבת.

גדר "הכנה" — צריכה להיות פעולה ניכרת

חידושים:

1. **יציאה חוץ לתחום לצורך פירות תלושין — מותר:** הרמב"ם אומר: "אילו היו שם מחיצות היה מותר להביאן בשבת." ההיתר מבוסס על סברא מיוחדת — אפילו הוא הולך ממש חוץ לתחום (שאסור), בכל זאת, בעצם מה שהוא הולך לעשות אינו מלאכה. כי אילו היו בתוך התחום או בתוך רשותו, היה יכול להרים פירות תלושין. איסור הכנה אינו תלוי בכך שהוא עושה דבר אסור, אלא בכך שהפעולה עצמה היא דבר מלאכה.

2. **"הכנה" צריכה להיות ניכרת:** רואים ש"מכין" צריך להיות כשהוא עושה דבר ניכר — הוא הולך למקום שהוא "לא שבת", הוא עושה דבר שרואים שהוא למוצאי שבת. אך סתם לעשות דבר בבית כדי שיהיה מוכן למוצאי שבת — לא מרחיבים את האיסור כל כך. החילוק העיקרי: צריך לראות בפעולתו שהוא עושה דבר חולי, דבר שיש לו שייכות לחול.

הלכה ב (המשך) — אמירה לחבירו: "לכך ולכך אני הולך למחר"
רמב"ם: מותר לומר לחבירו "לכך ולכך אני הולך למחר" — כי אם היו שם בורגנין היו הולכין לשם בשבת.

5. **מדוע שיחה בטלה אסורה בשבת?** יש לזה קשר ל**שביתה/מנוחה**, לא ללימוד. שיחה בטלה היא קצת "טורח" — זה לא רגוע. כמו שללכת לעבודה הוא סוג של מלאכה, כך לדבר שטויות הוא גם סוג של מלאכה — לא מלאכה ממש, אך זה מפריע למנוחת שבת. המקור הוא "תשבות" — "ממצוא חפצך ודבר דבר" — אל תעשה כל כך הרבה.

6. **קשר ללימוד:** הרמב"ם כבר אמר קודם ששבת היא זמן של לימוד, אך **מכאן נראה** שאיסור שיחה בטלה נובע יותר מ**נושא השביתה** — השונות והרגוע של שבת — לא ספציפית כי צריך ללמוד במקום.

7. **קשר להלכות קודמות:** בפרק קודם דיבר הרמב"ם על **קריאה בשטרי הדיוטות בשבת** (איסור של מוחק/שמא יטה), וגם שם הזכיר שאין לדבר דברים בטלים. אך שם זה הובא בהקשר של איסורי כתיבה, וכאן זו הלכה נפרדת של שביתה.

מקור מהירושלמי — רבי שמעון בר יוחאי ואמו

רבי שמעון בר יוחאי ראה את אמו "מרבח בדיבור" בשבת, והוא אמר "שתוקי שבתא יומא" — "אמא, זה שבת".

חידושים:

1. מהירושלמי רואים שאיסור דיבור מרובה חל **גם על נשים**. עונים שאמו של רשב"י הייתה מלומדת צדקת שיכלה ללמוד, והיא יכלה להשקיע שעות בדברי תורה — כך שעבורה הסטנדרט גבוה יותר.

2. **זה המקור למנהג לצעוק "שבת!"** — לא כשרואים יהודי נוסע בשבת, אלא כשרואים יהודי מדבר יותר מדי שטויות בשבת.

[סטייה: בסעודת שבת צריך גם לתת לאנשים להרגיש חופשיים לפתוח את הפה — נעימות ליד השולחן היא גם חלק מעונג שבת.]

הלכה ח — מותר לרוץ בשבת לדברי מצווה

רמב"ם: "מותר לרוץ בשבת לדברי מצווה, כגון שירויץ לבית הכנסת או לבית המדרש."

פשט: למרות שלמדנו שאסור לרוץ בשבת, לדבר מצווה מותר.

חידושים:

1. היסוד הוא שריצה בשבת אינה אסורה סתם כי זה טורח — כי כשהולכים לדבר מצווה, אפילו אם זה טורח, יש שמחה של מצווה שהופכת את זה לשבתי. הכלל: **גם — דיבור הרבה וגם ריצה הרבה — אסורים רק כשזה לבטלה. כשזה למטרה טובה, זה לא נראה לאדם כטורח.** הרבה איסורי דרבנן לא גוזרים במקום מצווה.

הלכה ח (המשך) — חשבונות של מצווה

רמב"ם: "מחשב חשבונות של מצווה"

פשט: למרות שאסור לעשות חשבונות בשבת (פרק כג), למצווה מותר — כגון למדוד מקווה לדעת אם יש את השיעור, או לבדוק בגד אם הוא מקבל טומאה.

חידושים:

1. **היכן טמון איסור חשבונות?** יש לכאורה **שני איסורים** — (1) חשבונות (שמא יכתוב/ימחוק), (2) דיבור/משא ומתן. בחשבונות של מצווה — איך ההיתר של מצווה עוזר על החשב של שמא יכתוב?

2. **לשון הרמב"ם בכג יח-יט:** בשני המקומות שהרמב"ם מדבר על שמא יכתוב ושמא ימחוק, הוא אומר "שלא יהיה כחול, מחשבונותי בשבת כמחשבי חול" — רואים שהרמב"ם **גם בשמא יכתוב/ימחוק חשב שיש ענין של עשיית חפצים** (לא רק גזירה טכנית). הפשט: אם אדם מתנהג בחוליות, הוא יכול להוציא את העט כי הוא מרגיש חולי. אך כשהוא מדבר על צדקה הוא לא מרגיש חולי — לכן ההיתר.

1. **ללשון המשתמע לתרי אנפין יש מקום:** המנהג לומר "ציורים" במקום "כסף" יש לו יסוד — **כי הרהור מותר**, ואם הדיבור עצמו לא אומר בביורר "כסף", הוא לא עובר על "ודבר דבר" אפילו כשכולם יודעים מה הוא מתכוון.

2. **אך עם גבול:** כשמישהו עושה ממש עסקאות — "אני מוכר לך את הבית תמורת תשע מאות אלף ציורים" — הוא עשה ממש **מעשה מקה וממכר בשבת**, וזה לא עוזר מילת הקוד. אך כשזו יותר שיחה בלשון המשתמע לתרי אנפין, הוא לא עבר על "ודבר דבר" ברור.

3. **חידוש נוסף:** לא אומרים שכל ביטוי של הרהור במילים הוא כבר "ודבר דבר". רק **כשבדיבור עצמו — בלי ההרהור — כבר יש שם מילים של חול**, אז זה אסור. אך אם הדיבור עצמו ניטרלי, ורק ההרהור הופך אותו לעסקים — זה נשאר בגדר הרהור שמותר.

הלכה ז (א) — איסור לרוץ ולדלג בשבת

רמב"ם: "ואסור לרוץ ולדלג בשבת, שנאמר מעשות דרכיך — שלא יהא הילוכך בשבת כהילוכך בחול."

פשט: שני סוגי הליכה מהירה אסורים: **ריצה** (הרבה צעדים קטנים מהירים) ו**דילוג** (צעדים גדולים קופצניים). הליכת שבת צריכה להיות רגועה, לא כהליכת חול.

חידושים:

1. **"הילוכך בחול"** — בחול גם לא רצים בדרך כלל! התירוץ: "לרוץ ולדלג" הוא **ריצה חולית** — מדאגה, ממשא ומתן, הוא צריך לתפוס משהו. שבת היא רגועה, לא צריך לרוץ לשום מקום.

2. **האיסור אינו ללכת רחוק או במאמץ:** הרמב"ם מביא: "וירד אדם באר רחיצה חמה, אפילו במי עממי, ומטפס ועולה" — אדם יכול לרדת זוחל למעיין מים, אפילו הוא צריך לזחול קשה מאוד, ואחר כך לזחול חזרה למעלה. **האיסור הוא רק אופן ההליכה (ריצה/קפיצה), לא קושי ההליכה.**

3. **חילוק בין מדלג למטפס:** מטפס (לטפס על הר) גם אינו הליכה רגילה, אך זה מותר — כי זה לא "ריצה ודילוג" כאופן ההליכה, אלא מאמץ נחוץ מהשטח.

הלכה ז (ב) — איסור להרבות בשיחה בטלה בשבת

רמב"ם: "ואסור להרבות בשיחה בטלה בשבת, שנאמר ודבר דבר — שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול."

פשט: אין להר

בות בשיחה בטלה בשבת. הדיבור בשבת צריך להיות שונה מדיבור של חול.

חידושים:

1. **חילוק מה"ודבר דבר" הקודם:** קודם למדנו "ודבר דבר" בהמשך ל"ממצוא חפצך" — דיבור על עסקים. **עכשיו לומדים הלכה נפרדת:** לא רק דיבור עסקי, אלא **סתם שיחה בטלה** — דיבור לשם כף, לשם כלום — גם מוגבל.

2. **זה לא איסור גמור, אלא איסור ריבוי:** הרמב"ם אומר "להרבות" — מעט מותר, אך יותר מדי אסור. הרמב"ם **לא נתן שיעור** (לא חצי שעה, לא שעה). זה נשאר פתוח.

3. **מהי "שיחה בטלה"?** זה לא על הנושאים — מותר לדבר על מכוניות, על מתכונים, על מה שרוצים. האיסור הוא **הכמות** — יותר מדי דיבור סתמי. לדבר על רבנים או על מכוניות — שניהם שיחה בטלה כשזה ריבוי.

4. **היתר הרמ"א:** אם למישהו יש הנאה מהשיחה, זה **עונג שבת** ומותר. זה הופך את הגבול לסובייקטיבי מאוד.

הלכה ח (המשך) — מבקרים חולים ומנחמים אבלים
רמב"ם: "ומבקרים חולים ומנחמים אבלים... וכן המבקר את החולה אומר לו שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא"

פשוט: בשבת מותר לבקר חולים ולנחם אבלים. בביקור חולים אומרים נוסח מיוחד: "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא."

חידושים:

1. **ניחום אבלים בשבת — מה פירושו?** בשבת לא נוהגים מנהגי אבלות בפרהסיא (לא יושבים על ספסל נמוך), אך שבת נחשבת לשבעה, והאדם עדיין אבל. הדרכי משה (דרכי שלום) אומר שאצלנו נוהגים שלא מנחמים אבלים בשבת. אך כתוב בשולחן ערוך / ספרי המנהגים שבשבת בבית הכנסת כשאבלים באים אומרים "המקום ינחם".

2. **נוסח פורמלי לעומת ניחום אמיתי:** חילוק בין (א) המנהג הפורמלי — לומר "המקום ינחם אתכם" — ו(ב) עיקר המצווה — להיות עם האדם, לקרב אותו, לשמח אותו. בשבת, אפילו בלי הנוסח הפורמלי, יוצאים ידי ניחום אבלים על ידי להיות שם ולתת חיזוק. "אף אחד מעולם לא התנחם מה[נוסח] בהיסטוריה של ניחום אבלים" — העיקר הוא להיות שם.

3. **סטייה:** ניחום אבלים — פורמליות לעומת מציאות: [לפעמים מת אדם, וחברו הקרוב ביותר לא נחשב כ"אבל" (הוא לא מהקרובים שיושבים שבעה), אך הוא עצוב יותר מהאחות שטסה מארץ ישראל. מי שהולך לנחם את החבר עושה מצוות ניחום אבלים מדאורייתא יותר מאשר בשבעה הפורמלית. הנקודה: צריך לצאת מהפורמליות למציאות של חסד.

4. **ביקור חולים בשבת — "שבת היא מלזעוק":** באמצע השבוע היינו מתפללים עם החולה, מקשיבים לצרותיו. בשבת האופן שונה — אומרים "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא." זה מובן בשתי רמות:

- **פורמלי:** במקום נוסח מי שברך הארוך אומרים רק את הנוסח הקצר. בעל התניא משיט ממש את כל הנוסח הארוך "מי שברך אבותינו" ואומר מיד "שבת היא מלזעוק", כי הנוסח הארוך הוא ממש זעקה.

- **רחב יותר:** כל השיחה בשבת הולכת יותר בדרך חיזוק — במקום להתאונן יחד, נותנים חיזוק שיהיה טוב.

- **חולה שיש בו סכנה:** בסכנה מותר כן להתפלל בשבת (כבר נלמד בהלכות תפילה).

5. **סטייה:** חיזוק באמצע השבוע: [אופן ה"שבת היא מלזעוק" טוב רק לשבת. באמצע השבוע, כשמישהו עצוב, אין לא לקפוץ מיד ל"יהיה בסדר" — זה "מעשה ר' אלימלך בידרמן מהיר" שדוחק את הצער הצידה. באמצע השבוע צריך להקשיב, להיכנס לצער, להיות איתו בזמנו. אנשים שאומרים מיד חיזוק עושים זאת כי הם עצמם לא יכולים לסבול את הצער — הם דוחים אותו הצידה בשבילם, לא בשביל האחר.

הלכה ח (המשך) — מכינים לדבר מצווה, שלא יזכיר סכום מקח

רמב"ם: מותר בשבת ללכת לסוף התחום כדי לעשות צרכי מצווה — לכלה, למת (ארון ותכריכין). "ואומר לו לך למקום פלוני... או להביא לו תוספות משם." אבל רבי אומר: שלא יזכיר לו סכום מקח. שכל אלו וכיוצא בהן... חפצין אסורים אבל חפצי שמים מותרים.

פשוט: לדבר מצווה מותר לדבר על צרכים חוליים, אך אין להזכיר סכום כסף ספציפי. המקור הוא מהפוסק "עשות חפצין" — חפצין אסורים, אך חפצי שמים מותרים.

חידושים:

1. **שלא יזכיר סכום מקח — נפקא מינה מעשית:** מכאן נובע המנהג במכירת עליות בבית הכנסת — לא אומרים את המחיר האמיתי, אומרים "עשרת אלפים" במקום "אלף", כי לא אומרים סכום מקח. אך בהתחייבות

3. **חשבון אינו דיבור:** חשבון אינו שיחה — זה לא תקשורת עם אחר, זה לא משא ומתן. אך זה גם יותר מהרהור — כשאדם סופר בראשו או אומר זאת בקול כדי לזכור, זו קטגוריה מיוחדת. הרמב"ם שם זאת בשמא יכתוב, אך גם אמר "שיהא כחול". במצווה זה רק דרבנן שנופל במקום מצווה.

הלכה ח (המשך) — פוסקים צדקה לעניים

רמב"ם: "פוסקים צדקה לעניים"

פשוט: למרות שאסור לתת מתנות בשבת (ענין של מקח וממכר / חילופים כספיים), מותר להבטיח צדקה.

חידושים:

1. **"פוסקים" פירושו רק להבטיח (לא ממש לתת).** אך מכיוון שזו צדקה, יש את הכלל של "אמירה לגבוה כמסירה להדיוט" — הבטחה לצדקה היא כאילו הקנה לו עכשיו. שני האיסורים (דיבור וקנין) קשורים, אך שניהם נופלים לצורך מצווה.

2. **מכירת עליות בשבת:** יש מחלוקת אחרונים על מכירת עליות בשבת. זה לכאורה ממש מקח וממכר — מוכרים "מוצר" (שישי, מפטיר). זה הרבה יותר מהבטחת צדקה לעניים, כי בצדקה "נותנים", אך בעליות "קונים". המנהג שלא אומרים "דולרים" אלא "מאה אלף, עשרת אלפים" — זה לא באמת עוזר, כי הלשון בכלל לא הבעיה — מותר לדבר על דולרים לצורך מצווה. הבעיה היא הקנין/המכירה עצמה. אך רואים שמנהג ישראל מקיל אפילו שם.

3. **במי שברך — בעבור שינדב" כך וכך — זה ממש התחייבות, וזה בוודאי מותר.** אך זה לבית כנסת, לא לעני — זה קצת מתיחה לקרוא לזה "צדקה לעניים".

הלכה ח (המשך) — עסקי רבים

רמב"ם: "והולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות... לפקח על עסקי רבים בשבת" — מותר ללכת אפילו לטריטאות (תיאטראות) או ארמונות של גויים אם זה לצורך עסקי רבים.

פשוט: למרות שמשא ומתן אסור, וזה דבר חולי לדבר על פוליטיקה או ענייני עיר, מותר לעסוק בעסקי רבים בשבת.

חידושים:

1. **"לפקח" פירושו לא רק להתפלל — פירושו שועד העיר יכול להיפגש, ועדת התכנון יכולה להיפגש בשבת בבית המדרש.** דוגמאות: לדבר איך לשפר את המקווה, לגרום לרמזורים לעבוד טוב יותר, ענייני בטיחות — אפילו סתם צרכי ציבור שאינם ישירות מצווה. יכול להיות אפילו תכנון מלאכה (ללכת לתקן את הכביש, לעשות אסיפה על בטיחות). ההיתר הוא כי זה לצורך רבים.

הלכה ח (המשך) — משדכין על התינוקות לארס, ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות

רמב"ם: "ומשדכין על התינוקות לארס, ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות"

פשוט: מותר לדבר שידוכים בשבת, ולדון בלימוד תורה או מקצוע לילד.

חידושים:

1. **לשון "תינוקות":** "משדכין" פירושו לדבר (לא לקדש). זה כמו המושג "מקדש בלא שידוכין" — שידוך הוא הסכמה, דיון. רבנו אברהם בן הרמב"ם כותב "מקדש בלשון דיכא" — "דיכא" פירושו שיחה/דיון.

2. **ללמדו אומנות — אפילו דברים חוליים:** מותר בשבת לדבר עם מישהו על ללמד ילד מחשבים (דבר חולי), כי זו חובה על האב ללמד את בנו אומנות — זו מצווה של אב לבנו, בין ספר (תורה) בין מקצוע.

הטעם השלישי של הרמב"ם הוא שצריכה להיות **שבתה השווה לכל אדם**. לעובד כבוד שבת ניכרת כי הוא לא עובד. אך תלמיד חכם או בחור כולל שעושה מצוות גם בשבת — אצלו **טלטול הוא בעצם עיקר השבתה**, כי זה כל החילוק בין שבת ליום חול. בלי איסור טלטול לא היו מזהים אצלו בכלל ששבת. [הבדיחה מובאת: "איך יודעים שיש חילוק בין שבת ליום טוב? בשבת שופכים את הקפה למים החמים, וביום טוב שופכים את המים החמים לקפה — זו הניכרות."]

4. כל שלושת הטעמים הולכים על יותר מסתם מוקצה

כל שלושת הטעמים רלוונטיים לא רק לטלטול/מוקצה, אלא גם ל"להלך ולדבר" — לכל מה שהחכמים הוסיפו מישיעה והלאה.

5. משמעות "נוגע" — לשון הרמב"ם

הרמב"ם אומר שמדברי ישעיה טלטול "נוגע" (לא "מוכה" או "מפורש"). זה מתפרש שזו לא ממש ראייה, אלא סברא — זה כמו "נגיעה", "הרהור", "ריח הדברים". אצל הרמב"ם יש חילוק גדול בין דבר שאפשר לדבר על "ריח הדברים" (שהרמב"ן לוקח ברצינות כמקור) לבין ראייה ממשית. הרמב"ם

ם מתכוון: זה גורם לי לחשוב שצריך לעשות תקנה כזו, אך זה לא מקור פורמלי.

6. השגת הראב"ד — טעם מהגמרא

הראב"ד מבקר את הרמב"ם ומביא שבגמרא כתוב בפירוש שטלטול הוא "לצורך הצעה" — גדר/סייג להוצאה (נשיאה ברשות הרבים). הראב"ד שואל: מדוע הרמב"ם המציא טעמים חדשים כשכבר כתוב בגמרא?

7. תירוץ המגיד משנה

המגיד משנה אומר: "רבינו כתב כאן טעמים נכונים מדעתו ולא נזכרו בגמרא" — הרמב"ם כתב טעמים יפים משכלו שלו. התירוץ: מה שכתוב בגמרא על "לצורך הצעה" היה רק תקנתו המקורית של נחמיה, שכבר בטלה (כי שינו והחזירו מאוחר יותר). ממילא צריך טעם חדש לאיסור טלטול כפי שהוא היום — והרמב"ם נותן את הטעם החדש שמתחבר לרעיון הרחב יותר של שבת, "למען ינוח".

8. מדוע הרמב"ם מביא בכלל טעמים

מדוע הרמב"ם צריך בכלל לומר טעמים? הוא יכול פשוט לפסוק שחכמים אסרו! התירוץ: הרמב"ם רוצה שספרו יהיה בנוי על חומש — הוא מביא על כל דבר פסוק. כאן יש לו רק פסוק מנביא (ישעיה), אך הוא עושה זאת כך שישעיה הנביא יש לו תקשורת עם התורה — ישעיה בא אחרי שכתוב "למען ינוח" והשבותים הנזכרים, והוא מרחיב זאת. זה מעניין כי הרמב"ם לא רגיל להביא פסוק מנביאים כמקור לאיסור — אך כאן הוא עושה זאת כי ישעיה מדבר על איסורי שבת שכבר בכלל בתורה. אם נביא היה אומר משהו חדש לגמרי שלא כתוב בכלל בתורה, הרמב"ם לא היה מביא זאת. אך ישעיה חושב גם מ"למען ינוח" — כאילו הרמב"ם מציב את ישעיה כחכם שחושב על כל הדברים האלה.

9. הכלל של טלטול

הרמב"ם פוסק: "ואסרוהו לטלטל אלא כלים הצריך להם" — יסוד הטלטול הוא שאסור לטלטל שום כלי, רק מה שצריכים לצורך שבת. כלומר: זו לא רשימה של דברים אסורים, אלא להפך — רשימה של דברים מותרים (דבר הצריך להם), וכל השאר אסור. זה יורחב בהמשך בפרק כה.

לצדקה אומרים כן סכום ("פלוגי נתן אלף דולר לקמפיין") — שם לא אומרים "שלא יזכיר ערך".

2. "הפציק אסורים אבל חפצי שמים מותרים": זה היסוד לכל ההיתרים שלמדנו — שידוכים, ביקור חולים, נישוחם אבלים, צרכי כלה, צרכי מת. אך אפילו בתוך חפצי שמים נשארות הגבלות קטנות (לא לומר סכום, לומר "שבת היא מלועוק" במקום להתאונן) — נשאר אופן שבתי אפילו בדברים מותרים.

הלכה יב — טעמי איסור מוקצה/טלטול

רמב"ם: הרמב"ם מביא שלושה טעמים לאיסור טלטול בשבת: (1) "למען ינוח" — כדי שלא יהיה כיום חול, ששבת לא תראה כיום חול, ושתהיה מנוחה; (2) "כשיבקר ויטלטלו כלים שמלאכתן לאיסור... יבוא לעשות מלאכה" — כשמטפלים בכלי מלאכה אפשר לבוא לעשות מלאכה; (3) "שמא יצא בו אחד מבעלי אומניות שהן בטליון כל ימיהם... נמצא שלא שבת שבתה ניכרת" — אנשים שלא עובדים (בטלנים ויושבי קרנות) צריכים גם להיות להם שבתה ניכרת.

פשט: הרמב"ם נותן שלוש סיבות נפרדות מדוע חכמים אסרו טלטול, ופוסק שמותר לטלטל רק "כלים הצריך להם" — רק כלים שצריכים לצורך שבת.

חידושים:

1. "למען ינוח" כטעם, לא כמצווה בפני עצמה — חילוק רמב"ם ורמב"ן

חילוק יסודי בין רמב"ם ורמב"ן. אצל רמב"ן "למען ינוח" היא מצווה בפני עצמה — חייבים מדאורייתא לנוח בשבת (זה יסוד שיטת רמב"ן ש"תשבתו" הוא עשה של מנוחה). אצל רמב"ם לעומת זאת "למען ינוח" אינו מצווה, אלא טעם — התורה רוצה שינוחו בשבת, אך זו הסיבה* מדוע ל"ט מלאכות אסורות, לא מצווה עצמאית. כלומר: המעשה אינו אסור מדאורייתא (יותר מ"ט מלאכות), אך טעם הדבר הוא דאורייתא — כוונת התורה היא ששבת תהיה סוג אחר של יום. אם מישהו מוצא דרך לא לנוח בלי לעשות מלאכה, הוא לא עובר על התורה, אך רואים שכוונת התורה היא "למען ינוח".

לכן: אצל הרמב"ם שבתה (מ"תשבתו") היא מצווה — זה הולך על שבותים שדומים למלאכה או עין מלאכה (כפי שכתב בתחילת הלכות שבת). אך "למען ינוח" הוא דבר נפרד — זה הטעם לאיסור מוקצה, לא לאיסור שבות. אלו שני חילוקים בין רמב"ם ורמב"ן: (א) "למען ינוח" הוא טעם, לא מצווה; (ב) שבתה (תשבתו) הולכת על שבותים, לא על מוקצה.

2. הבנה רחבה יותר של ישעיה הנביא ל"למען ינוח"

ישעיה הנביא הבין ש"למען ינוח" הוא רחב יותר מ"ט מלאכות בלבד. ישעיה הוסיף דיבור, הליכה, ודברים אחרים — הוא ראה שהמנוחה צריכה להיות ניכרת/נראית. מכאן יכולים חכמים גם להוסיף טלטול. הקל וחומר הולך כך: אם ישעיה כבר אסר דיבור (שרחוק יותר ממלאכה), טלטול — שהוא קרוב יותר לממש "למען ינוח" כי זה גורם לכך שאין בכלל מנוחה — בוודאי גם אסור.

3. הטעם השלישי — שבתה ניכרת אצל כולם

תמלול מלא

ושמפצים את השיעור בין חבריהם, להגדיל תורה ולהאדירה, ובראש ובראשונה לספונסר הראשי של השיעור, ידידנו, תומך התורה הידוע, הרב אורי אנגלנדר הי"ו, ה' אלוקיו עמו, הזכות תבוא בשמים בשלמות, ונוכה להרחיב גבולי הקדושה, להפיץ עוד תורה בישראל.

הקדמה כללית לפרק — קטגוריה חדשה של איסורי דרבנן

רמב"ם הלכות שבת פרק כ"ד — דברים האסורים שאינם דומים ומביאים למלאכה

הקדמה לשיעור

טוב, אנחנו לומדים רמב"ם הלכות שבת, הפרק ה-24, פרק כ"ד. לפני שנלמד את הרמב"ם, אני רוצה להודות לכל אלו שתומכים בשיעור שלנו,

שני טעמים. אבל הרמב"ם למעשה יש דברים שאינם זה ולא זה, וגם אסורים.

דובר 1: כן, המילה "אסור" פירושה שחכמים אסרו. בגמרא בשביל שבת זה פטור, אוקיי.

המקור לאיסור הזה — הפסוק בישעיה

הוא אומר כאן כך, משום שנאמר, יש פסוק על זה. הוא אומר כך, זה איסור דרבנן. את האיסור דרבנן חכמים לקחו מפסוק. חכמים ראו פסוק כזה, בנביא, בישעיה כתוב כך, התורה מדברת על שבת, והפסוק מסתיים בברכות, הנביא מסיים בברכות למי ששומר שבת. אבל מה הלשון? הוא אומר כך, **"אם תשיב משבת רגליך"**, תחזיר בשבת את רגליך, או את הרגליך, **"עשות חפציה ביום קדשי"**, תחזיק מלעשות את חפציה ביום הקדוש. ומאוחר יותר בפסוק כתוב שוב דבר דומה **"ביום קדשי"**, ביום הקדוש שהוא קדוש לקב"ה. והפסוק הבא כתוב עוד, **"וכבדתו"**, תכבד את השבת, איך? **"מעשות דרקיך"**, על ידי שתימנע מלעשות את דרכיך, מלעשות את הדברים שלך, **"ממצוא חפצך"**, מלמצוא את חפצך, כבר כתוב "עשות" שאתה צריך, אז כאן זה בא מלשון דיבור, להימנע מדיבורים מסוימים.

הפירוש של הפסוק — איסור הליכה ודיבור בחפציו

חז"ל פירשו היטב את הפסוק ואמרו כך, לפיכך, כאן הם ראו כך, **אסור לאדם להלך בחפציו בשבת**, אדם לא רשאי ללכת בחפציו. זה לא אומר ללכת פיזית בחפציו, זה אומר להיות עסוק, ללכת בדרך שמובילה למה שהוא מחפש עכשיו בחפציו, ומה שהוא חפץ. חפץ פירושו לחפץ, או זה אומר דבר? חפץ נשמע לי. כן, חפץ. דבר שחפצים בו. דבר שאדם רוצה. אדם לא צריך ללכת בענייניו בשבת, ולא רק זה, אלא אפילו **לדבר בהם**, אפילו לא לדבר על ענייניו, וזה מה שכתוב **"ודבר דבר"**.

אז הוא מסביר, **כגון שידבר עם שותפו מה ימכור למחר או מה יקנה**. למשל, לדבר עם שותפו על העתיד של העסק שלהם. או לדבר עם... לא דווקא בעסק, אלא **"היכי יבנה בית זה"**, איך בונים את הבית הזה והזה, **"ובאיזו סחורה יוליך למקום פלוני"**, איזה סחורה כדאי לו לעשות במקום פלוני. **כל זה וכיוצא בו אסור**.

דיון: ההבדל בין האיסור הזה למשא ומתן

זה בעצם כל הדברים שהם קצת דומים למה שלמדנו משא ומתן, אבל אפילו אם זה לא בגדר משא ומתן, זה לא משהו ש... משא ומתן פירושו למכור, כאן זה אומר לדבר על מסחר. אבל במכירה היה לנו גם קצת יותר ממש מכירה. אבל משא ומתן אפשר לומר הוא משהו שכשאדם עוסק בזה הוא הולך לכתוב, כי זה ממש מחובר. זה יותר תכנון, עניינים שקשורים לעסק שלו. זה לא דומה, זה לא דומה למלאכה, זה לא משהו שהוא הולך להרוויח כסף.

דובר 1: מה עם לחשוב חשבונות שצריך למשאות, בין של עבר בין של עתיד?

דובר 2: חשבונות של עתיד זה מאוד דומה למה שכתוב כאן "באיזו סחורה יוליך". אבל זה ממש חשבון, וזה בזה דומה למלאכה, כי כשעושים את החשבון כותבים. אבל כאן מדברים יותר, אפילו כשזה הרבה פחות מזה. זה לא ממש חשבון, תכנית שהולכים לעשות, אלא עושים סיעור מוחות, מדברים על משהו עתידי בעסק. כן?

דובר 1: אוקיי.

דיבור אסור, הרהור מותר

כל זה וכיוצא בו אסור, הדברים האלה, **וכיוצא בו אסור**, שנאמר **"ודבר דבר"**. מעניין שהוא מתמקד במילת "דבר" מיד. דיבור אסור. כלומר, צריך להימנע מ"**ודבר דבר**". מלדבר על מה? על החפצים שלך. לא תהלך, תהא הליכתך בשבת שלא כבחול, לא תלך כביכול בחפצך, וגם לא תדבר עליהם, כמו שכתוב **"ודבר דבר"** שחוזר על החפצך. אוקיי.

אז הוא מסביר, האיסור כאן הוא על דיבור. **דיבור אסור**, והרהור מותר. לחשוב אדם רשאי. אני לא יודע אם המילה ממעטת, אבל אי אפשר למנוע

כן, למדנו, אנהנו נמצאים בפרק ה-24, כבר למדנו את כל ל"ט מלאכות, ואפילו כבר למדנו את כל הדרבנן שמחוברים ל"ט מלאכות. זה אומר כך, בשבת יש הרבה דאורייתא, יש גם הרבה דרבנן. הרבה מהדרבנן מחוברים ישירות למלאכה מסוימת מהתורה. במיוחד אחרי שהרמב"ם עשה את העבודה, כי במסכת שבת לא ברור, יש הרבה דרבנן שלא כתוב מאיזו מלאכה הם, אבל הרמב"ם עשה את העבודה של לשייך הרבה מאוד דברים שאסורים למלאכה ספציפית. אסור, אני יודע, לעשות... איך אומרים, לתקן בובה, כי זה גדר של בונה או של מכה בפטיש. אבל יש דברים... אה, כן, זה מדאורייתא, סליחה. אוקיי, יש, או עושים חור בכלי, כי זה... זה לא נקרא בנין, אבל זה בנין דרבנן, וכדומה.

אבל עכשיו, עכשיו הרמב"ם מתחיל קטגוריה חדשה של דברים שאסורים מדרבנן, אבל לא מחוברים לאחת מל"ט מלאכות, אלא יותר באופן כללי אסורים מדרבנן. למשל, למדנו אתמול שמשא ומתן, לעשות עסקים, לעשות מסחר, אסור בשבת כמחובר לכתובה, "פן שמא יכתוב". אבל מה עם סוגי עסקים שאין להם שום קשר לכתובה? זה סתם להיות עסוק בעסק, אין לזה קשר לכתובה, למשל. אז בכל זאת יש דברים שאסורים מדרבנן, אבל מסיבות אחרות, לא בגלל שזה ענף במלאכת כתיבה, אלא מסיבות אחרות שהרמב"ם הולך למנות כאן בפרק הזה ובפרקים הבאים.

דיון: ההבדל בין "דומה למלאכה" ל"מביא לידי מלאכה"

דובר 1: אתה אומר את המילה מחובר, כנראה כי אתה רוצה לכלול שתי דרכים אחרות. האחת היא ממש גדר למלאכה, כי כשעושים את זה, שמא יבוא לידי מלאכה. והשנייה היא לכאורה גם כי בסוף יבוא למלאכה, אבל כי זה דומה למלאכה. כנראה כי אנשים יתבלבלו. לא פשוט דבר שעושים שהוא קרוב למלאכה, אלא... סליחה, הסוג הראשון של דברים הוא דברים שכשעושים אותם מגיעים לעשות מלאכה. הסוג השני של דברים הוא דברים שאנשים יתבלבלו עם מלאכה. כך לכאורה היה צריך ללמוד.

דובר 2: אז במילים אחרות, זה גדר וסייג, כמו שחכמים עשו סייג לתורה, זה סייג לל"ט מלאכות. עכשיו אפשר ללמוד דברים שאינם סייג לל"ט מלאכות, אלא בואו נראה מה כן. יכול להיות שהחלק הזה הוא גם סייג, אבל זה סייג לענין אחר של שבת.

הלכה א — האיסור הכללי: "עשות חפצך" ו"ודבר דבר"

אומר הרמב"ם כך, **"יש דברים"** — עד עכשיו הרמב"ם בכל אחת מהמלאכות דרבנן אמר שזה אסור מאחת משתי סיבות, או כי זה דומה למלאכה, או כי זה מביא לידי מלאכה. אבל יש דברים שאסורים אפילו אם אין להם את שתי הקטגוריות האלה. **"יש דברים שהם אסורים בשבת אף על פי"** — אין להם אחת משתי הקטגוריות שגורמות להם להיות אסורים, שזה מה שלימדו אותנו עד עכשיו. **"אף על פי שאינן דומין למלאכה"** — זה לא דומה למלאכה, **"ואינן מביאין לידי מלאכה"**.

דיון: ההבדל בין "מביא לידי מלאכה" ל"דומה למלאכה"

דובר 1: אני חושב שמה שאתה אומר נכון. "מביא לידי מלאכה" פירושו שהאדם עושה את זה יעשה גם את זה. כלומר, אם נתיר לו לעשות רפואה, הוא יגיע לשחיקת סממנים. והדבר השני הוא שזה נראה דומה, לא שהוא הולך לעשות את זה. אין שום חשש שהוא הולך לעשות את זה, אבל אדם אחר רואה אותו, זה נראה לו כמו שעושים מלאכה, או שיש לזה איזו דמיון למלאכה, לא שהוא הולך לעשות את זה ישירות עכשיו.

דובר 2: זה יכול אפילו להיות שאותו אדם יתבלבל, אבל לא בגלל שהדברים דומים למלאכה. יכול להיות שזה בכלל לא מלאכה, כמו שעשיית רפואה אינה מלאכה, אבל בדרך כלל בימי החול כשעושים את זה, זה מגיע למלאכה, לכן אסרו את זה. "דומה למלאכה" יכול לומר כמו... "מביא לידי מלאכה" פירושו לומר, יכול להיות שהאדם יעשה בשבת את המלאכה. "דומה למלאכה" פירושו בסופו של דבר, או שאדם אחר יעשה מלאכה, או שיהיה זלזול באיסור מלאכה. כי עושים את זה, זה נראה דומה. כמו נפקא מינה שאפשר להבין איך יש הבדל, אבל אין הבדל, למעשה אין הבדל, זה רק

שמוצאים שזה יותר חמור כי זה כתוב בנביאים. אבל אצל הרמב"ם הוא בטוח מאוד קיצוני, שנביא לא יכול אפילו להכריע הלכה, לא בא מהנביא.

אני חושב שהרמב"ם אומר את זה מאוד ברור בלשונו, כי הוא אומר **"נאסרו"**. "נאסרו" פירושו, כשהוא אומר "נאסרו" אחר כך כתוב מה הוא מתכוון, הרבנן אסרו את זה. למה הרבנן אסרו את זה? כי הם מצאו פסוק. זה איסור דרבנן.

אפשר אפילו לומר יותר מזה. "נאסרו" — הרבנן, אחד מהרבנן נקרא ישעיה הנביא, והוא אסר את זה. כאן כתוב שהוא אסר את זה.

דובר 2:

לא, זה נראה כמו מאוחר יותר **"נאסרו משום שנאמר"**, אחד מהחכמים ראה את הפסוק בישעיה, אבל הפסוק כתוב שישעיה לא אמר בפירוש איסור. ישעיה גם לא אמר בפירוש איסור, כן, מאוחר יותר הוא אומר ברכה על זה, הוא לא אומר לשון איסור. החכמים עשו לשון איסור. ישעיה גם לא אומר "לא תעשה", אפילו במוקצה.

דובר 1:

"ומנין שנאסרו"? זה אומר איך הם ראו בפסוק שכך צריכה שבת להיראות, אבל אולי לא בתורת איסור. ישעיה הנביא אמר בסך הכל איסור. ישעיה, חלק מדברי נבואתו שם הוא מדבר על קדושת השבת.

יכול להיות, אני רק אומר, החכמים מאוחר יותר אסרו את זה בהסתמך על הפסוק. או יכול להיות שישעיה הוא החכם שאסר את זה. או יכול להיות דבר שלישי באמצע, שכולו ישעיה נותן הוא את הרעיון שצריך להיות בשבת "ממצוא חפצך", אז יש דברים שאסורים, שהם כמו גדר לזה. או שהייתה תקנה מבוססת על זה מאוחר יותר. בטוח יש דברים שישעיה לא דיבר על הכל, אבל...

יכול גם להיות שישעיה אמר מילים יותר כלליות. למשל, **"להלוך בחפצך"** הוא מתכוון "לעסוק בחפצך". מאוחר יותר חז"ל פירשו יותר מה זה אומר. **"ודבר דבר"** פירושו ממש לדבר, **"שבת רגלך"** פירושו ללכת להסתכל על העסק. זה ממש מפורש.

כשהפסוק הולך לקרוא, הוא יראה שזו לשון של פסוק שאומר שאסור ללכת בשבת. זה לא אומר ללכת, זה אומר ללכת להיות עסוק בעסק שלי.

דובר 2:

כן, אבל אני חושב גם, כל עוד הוא אומר **"אסור לאדם להלוך בחפצו בשבת"**, הוא עדיין לא התחיל לומר את האיסור של הליכה. "להלוך בחפצו בשבת" זה ממש אותה לשון כמו "לעסוק בחפצו בשבת". עכשיו הוא הולך לומר מה ה"להלוך" אומר, כי ה"להלוך" כאן עדיין לא אומר ללכת, זה אומר להיות עסוק. כמו "ללכת בדרך טובה" לא אומר ללכת, זה אומר להיות עסוק במשהו.

דובר 1:

דווקא, בטוח שיש פסוקי קבלה שאומרים לנו לטייל בדרכים שהטובים הלכו, אתה יודע? "והדרת פני זקן", "והלכת בדרכיו", זה דבר. אבל כן, דווקא, זה משל, כן, או פחות ממשל, קוראים לזה דימוי, נכון? תמונה, דימוי. כן.

הלכה א (המשך) — "אסור לאדם לפקוד גינותיו ושדותיו בשבת"

דובר 1:

אז מה האיסור של ללכת להיות עסוק בחפצו בשבת? **"אסור לאדם לפקוד"**. "לפקוד" פירושו לבקר. לבקר פירושו מזמן לזמן. נו, פקידה, נו, פוקד את חפצו. "לפקוד", "פקידה לפקידה", כן. הדבר הזמני. אדם שיש לו עסק, יש לו שדה, מזמן לזמן הוא הולך לבקר.

זה זמן לזמן, יכול להיות באופן קבוע, אבל פקידה זה בדיקה, נכון? אבל בדיקה בזמן מסוים. אם משהו מסתכל כל הזמן על משהו, הוא לא פוקד. פוקד פירושו כשהוא זוכר שהוא צריך *once in a while*, מינימום פעם בשנה, מקסימום, הוא חייב ללכת לפקוד. כתוב בפרשת השבוע, "יפקוד את

מאדם לחשוב את מחשבותיו, לחשוב על העתיד שלו. האיסור הוא על דיבור. **דובר 1:** מותר לתחילה, אמת. כן.

דובר 2: אז זה לא כמו שאתה אומר שהרהור מותר כי אי אפשר לכפות על אדם. אפשר, יש הרהורים שאסורים בתורה. כן, אבל הרהור מותר פירושו שזה בסדר, זה טוב.

דיון: למה כתוב "הרהור מותר" כאן?

דובר 1: כן, טוב. האיסור הוא על דיבור. אסור ומותר הם מונחים טכניים בהלכות שבת. בהלכות שבת, אסור פירושו אסור מדרבנן, ומותר פירושו מותר לגמרי. נכון.

דובר 2: מישוהו רוצה לומר שיש מידת חסידות שלא להרהר, לא לחשוב, אבל מה שכתוב... כאילו, הוא בא למעט חסידות. זה לא מתכוון למחשבות, זה מתכוון למעשה. כן, כן, יכול להיות, אבל זה קצת מוזר למה הוא שם את זה כאן.

אבל הוא מתכוון לומר, לומדים מזה גם את ההיתר, שאומרים דווקא דיבור, לא הרהור. אני חושב שמה שהוא מתכוון לומר הוא שהמינימום של עשייה בשבת הוא דיבור. כתוב, הוא הולך לומר, ללכת ליד הגבולות של המקומות כדי להסתכל על הנכסים זה יותר עשייה. הסוג הקטן ביותר של עשייה בשבת הוא דיבור. מישוהו היה חושב שאסור אפילו לחשוב, אבל זה כבר יותר ממה שאסרו. הדברים האסורים הם עד דיבור, הליכה ובהא ודיבור.

עכשיו אנחנו נמצאים בהבאת הפסוק. כתוב בפסוק, לא כתוב "וחשוב חפצך", כתוב **"ודבר דבר"**. אז בסדר.

עכשיו הרמב"ם הולך לומר עוד מה אסור. אני חושב שזה יותר עם המילים של **"תשבות רגליך"**, לא ללכת עם הרגליים, או **"עשות דרכיך"**, לא לעשות פעולות שהן עניינים של חול. אז לכאורה, קודם למדנו את המקור, גם את המקור וגם את הרעיון, ועכשיו נכנסים לפרקטי. כי זה שאמר **"אסור להלך בחפצו"**, אבל זה היה בעצם פירוש הפסוק ולא הלכה. מה פירוש "להלך בחפצו"? הוא עדיין לא יודע כלום. הוא הולך לומר לנו דוגמאות שונות לזה.

דיון: המעמד של הפסוק — דאורייתא או דרבנן?

דובר 1: צריך להזכיר, דיברת על זה אתמול, שיש פסוק, אם כך זה לכאורה דאורייתא. אבל הרמב"ם סובר שאפילו נביאים וכתובים זה בעצם דרבנן. יכול להיות שזו תקנה של ישעיה הנביא, אין הבדל. פסוק מדברי נביא, דברי קבלה, זה הרמב"ם, אני חושב לפי רוב, כמעט תמיד פסוק מדברי קבלה הוא דרבנן, כן? חוץ מפעם פעם יש ראשונים שלומדים אחרת. יש מקומות שמוצאים שזה יותר חמור כי זה כתוב בנביאים, אבל אצל הרמב"ם הוא בטוח מאוד קיצוני שנביא לא יכול אפילו להכריע הלכה, לא יכול מהנביא. אני חושב שהרמב"ם אומר את זה מאוד ברור בלשונו, כי הוא אומר נשבעתי

איסור "עשות חפצך בשבת" — מקור, פשט, והלכות מעשיות

הלכה א (המשך) — מקור האיסור: דאורייתא או דרבנן?

דובר 1:

לא לצאת עם הרגל, או "עשות דרכיך", לא לעשות פעולות שהן עניינים של חול ביום טוב.

אני אגיד לך, קודם אני אקרא את המקור, כמו המקור גם את הרעיון, ועכשיו אתן את הרמב"ם פרקטית. כי מה שאמרת **"אסור לילך בחפצו"** בנוי על פירוש הפסוק, מה פירוש "לילך בחפצו"? אנחנו עדיין לא יודעים בדיוק מה זה אומר. נראה דינים שונים שבאים מזה.

אבל התכוונתי לומר לך, שמה שדיברנו אתמול, שזה פסוק, אבל זה לכאורה דרבנן. אבל הרמב"ם סובר שאפילו נביאים וכתובים זה יודעים דרבנן, יכול להיות שזו תקנה של ישעיה הנביא, אין הבדל. פסוק מדברי נביאים, דברי קבלה, זה לפי הרמב"ם, אני חושב לפי רוב, כמעט תמיד פסוק מדברי קבלה הוא דרבנן, כן? חוץ מפעם פעם יש ראשונים שלומדים אחרת. יש מקומות

אם הוא הולך לצאת מהתחום לעשות את זה, הוא הלך להסתכל בסוף התחום כי הוא רוצה מיד ללכת לנסות מלווה מלכה אצל הרבי, **הרי זה מותר**. אפילו שאסור לצאת חוץ לתחום, אבל הוא לא יצא עכשיו לדבר אסור, האיסור הוא יוצא כשהוא עושה את זה.

זה לא כמו שמירה, הוא לא הולך לבדוק, למשל קודם אמרנו שהוא הולך לנטוע, נניח שהוא רוצה ללכת לנטוע, האיסור הוא זריעה, את זה הוא לא עושה. אבל הוא הולך סתם כי הוא צריך לשמור שם, הוא שומר, הוא צריך לוודא שלא גונבים במהלך השבת גם, הוא שומר איסור לעשות בשבת, אז את זה הוא יכול ללכת, אפילו הוא הולך, מעניין, גבאי יוצא חוץ לתחום, אז זה לא אומר שהוא יוצא חוץ לתחום, זו לא מלאכה שהוא עושה.

נכון, נכון. או לצאת, במקרה זה לא קורה כאן, אבל מעניין, זה רק היכי תמצא שיוכל לעשות את הדבר. אהה, הגמרא מביאה את הגמרא.

דוגמאות מהגמרא

דובר 1:

אין מחשיכין על התחום להביא פירות מחוברים. אסור ללכת לתחום ערב שבת לפני מוצאי שבת, לפני שמחשיך לפני מוצאי שבת, להביא פירות מחוברים, ללכת לחתוך ולהביא פירות שעדיין מחוברים, או לשכור פועלים, או לשכור פועלים. כי אלה, להביא פירות מחוברים זה איסור דאורייתא, או אפילו לשכור פועלים זה רק דרבנן, זה אסור.

אבל מחשיכין לשמור פירות. אבל מותר כן לרדת לשם לשמור את הפירות, שהרי מותר לשמור בשבת. מותר לשמור פירות בשבת. מותר אפילו מחשיכין להביא בהמה ופירות תלושים. למה? כי הוא לא הולך להיכנס שם לרכוב על הבהמה, לרכוב אסור, אבל אם הבהמה קורא לה והיא באה. יש דרך להביא את הבהמה באופן סתם, שיקרא לבהמה והבהמה תבוא. אפילו אם היא חוץ לתחום, אפילו אם הבהמה חוץ לתחום והוא צריך לקרוא לבהמה לצאת.

דובר 2:

בשבת מותר לעשות את זה? בהמה יכולה לצאת חוץ לתחום?

דובר 1:

לא. בהמה, אם היא הולכת לבד, היא יכולה ללכת כמה שהיא רוצה, אבל אם אדם קורא לה, היא קשורה לתחום שלו. אני לא יודע. נראה שהוא יכול כן. הוא אומר כך. למה זה שונה? לא ברור.

דיון: למה מותר לקרוא לבהמה חוץ לתחום?

דובר 1:

הוא אומר, "שהבהמה קורא לה והיא באה, אפילו שהיא חוץ לתחום". נראה שמותר, כי האדם לא עושה כלום. לצאת חוץ לתחום אסור, אבל לקרוא לבהמה. נראה שאין זה קשור לשביתת בהמתו. תחום שבת אולי הוא גדר לעצמו, זה לא מהל"ט מלאכות. נראה שאת זה מותר לגרום לבהמה לעשות. אם הוא היה צריך ללכת בעצמו להביא את הבהמה בידיים מחוץ לתחום, לא היה מותר ללכת אפילו ערב שבת, כי הוא חייב לעשות משהו שהוא חילול שבת של ללכת חוץ לתחום. אבל כאן שהוא צריך רק בסך הכל לקרוא לבהמה, למה זה לא כמו מחמר ודברים כאלה שלמדנו קודם?

דובר 2:

מחמר זה כשהוא נושא, זה גדר על הוצאה, אבל חוץ לתחום זה עצמו רק איסור חלש יותר. את זה מותר. לא למדנו על תחומין שבת כיו...

דובר 1:

אוקיי. אותו דבר, פירות הנושרין מותר גם, כי אילו היו שם מחיצות, אפילו אם זה כן מחוץ לתחום, אבל אם היו... או אפילו מכרמלית לרשות היחיד, או מה שזה לא יהיה. אבל אילו היו שם מחיצות על ידי אביהם בשבת, שזה לא ממש מלאכה, אפילו הוא לא יכול.

מעניין הגדר, כאילו אין זה קשור ממש לאיסור, כי הוא הולך בשבת תורה אין מלאכה.

כל אדם, "יפקוד ה". הקב"ה הוא בודק. אה, אתה יודע מה, חייב מיתה. לא, גם ראשונים, "יפקוד", כן. כתוב "לפקוד". "יפקוד כל בשר", "אם כפקודת כל בשר", כן. על זה דיברנו עכשיו בברכות. פקידה היא לשון זכירה, כמו "פקד יפקוד אתכם", וזכרונות. וכאן גם הלשון, פירושו לבדוק, כמו שאתה אומר, משמע מזה שקודם לא היה, אבל פשוטו פירושו לא לבקר בדיוק, פירושו יותר כמו לבדוק. "לבדוק" באנגלית היא מילה טובה בשבילנו.

"אסור לאדם לפקוד גינותיו ושדותיו בשבת", ללכת לבדוק, אבל לא להסתובב ולהסתכל כמה יפה זה. ללכת כמו שמפקח יורד לפקח על מקום בשבת. "לפקח" אולי מילה טובה, אוקיי. "כדי לראות מה הן צריכין או היאך הן פירותיהן", לבדוק מה השדה צריך או איך הפירות הצליחו. "שהרי זה מהלך לעשות חפציו", זה ממש הפירוש של המילה, זה מהלך, הוא הולך לעשות חפציו, לעשות, לדעת איך החפצים שלו, לדעת מה יש לו לעשות.

ולכאורה, סתם לעשות היה דבר שלא מתקבל. מי שמתעסק בשבת, מותר סתם ככה... מי שעושה סעודה גדולה בשבת, מותר לו ללכת להסתכל במטבח? פירושו לעשות דברים שעושים אותם.

מעשה בחסיד אחד

דובר 1:

מעניין, הוא מביא כאן בצד מעשה, כתוב בירושלמי ובבבלי, שהיה חסיד אחד שהלך לטייל בשבת בכרמו, וראה משהו גדר של הכרם, חלק מהשער. לכרם יש גדר, כן? כתוב גם בישעיהו. הוא ראה שער שצריך לתקן אותו, חשב, "אוקיי, במוצאי שבת אתקן אותו". נזכר, "אוי, חשבת בשבת לתקן, לעולם לא אתקן אותו". זו כבר מידת חסידות, אין איסור על דבר כזה.

דובר 2:

לא, הוא לא התכוון לעשות עכשיו, הוא רצה לעשות בזה למפרע שלעולם לא הייתה עבירה. העבירה רק גרמה לך לא לתקן את זה, אז למפרע לא הייתה לו עבירה. חשבת שזה כמו קנס, כמו מי שעושה מלאכה בשבת אסור לו ליהנות.

דובר 1:

והקב"ה עשה נס, צמח שם איזה שיקמא, איזה סוג צמח, וצמח שם בדיוק ותיקן את השער, ומזה היה לו פרנסה כל החיים. כי הוא היה מסתבר על דעות, אבל דעות זה כבר לא להלכה, אבל משם רואים שיש איסור ללכת לבדוק את הכרם בשבת מה הוא צריך, וכדומה.

הלכה ב — מחשיך על התחום

דובר 1:

נכון. וכן אסור לאדם שיוציא בשבת עד סוף התחום. אדם לא יכול ללכת בשבת עד... כאן מדובר שהוא לא הולך לשדה שלו, סתם, יש לו משהו שהוא צריך ללכת במוצאי שבת, לנטוע לאיזשהו מקום, לחלק משהו, הולך כבר בשבת כמה שהוא יכול. כלומר, בשבת אסור לצאת מהתחום, אבל בתוך התחום הוא רוצה ללכת את המקסימום שהוא יכול, ויעמוד שם עד שתחשך, ולחכות שם, כדי שיהא קרוב לעשות חפציו במוצאי שבת, שיהיה קרוב לעשות מה שיש לו לעשות במוצאי שבת. והואיל שהרי נמצא הולך בשבת לעשות חפציו, כי הוא הולך כדי שיוכל לעשות חפציו, הוא הולך כדי שיוכל לעשות מה שיש לו לעשות.

הכלל: במה דברים אמורים

דובר 1:

אומר הרמב"ם כלל מאוד חשוב, במה דברים אמורים, כן, במה דברים אמורים, בשמחשיך על התחום, כשזה רק כשהוא הלך, זה נקרא מחשיך על התחום, הוא הלך לפני שנעשה לילה, כלומר הוא הלך ביחד, הוא חיכה ביחד עם השמש, השמש יורדת, מחשיך, הוא חיכה, הוא הלך לשם שמחשיך עד תחום שבת, לעשות דבר שאסור לעשותו בשבת, כי אז הוא התכוון למשהו שאסור. אבל מחשיך לעשות דבר שמותר לעשותו בשבת, אפילו

עוד לתפוס את הסיגריה. שם תאמר, אני הולך לסיגריות. אבל הוא הולך הביתה, אדם יכול ללכת הביתה. זה לא... אלה דברים פתוחים. אני אומר, צריך למצוא את הגדר המדויק, אבל רואים את זה כל הזמן. מישהו הולך ליד הסיגריות שלו, אני לא רוצה לומר ליד הטלפון שלו, והוא צריך את זה מאוד חשוב. צריך לחשוב. ברור, זה בוודאי מותר, אבל רואים מספיק שהאיסור... וכאן רואים שזה עדיין לא עומד. זה לא במקרים האלה, את זה כבר ראינו.

דוגמה: אמירה לחברו – "לכך פלוני אני הולך למחר"

בכלל, רואים עוד דוגמה שמותר כך. סתם כך אפשר גם לומר את ההיתרים. אה, סיגריה בטוח אסור לעשן בשבת. אוקיי, בכלל, עוד דבר. בכלל, אמירה לחברו. אדם יכול כן לומר, "לכך פלוני אני הולך למחר". אני הולך לעיר פלונית מחר. פתאום יודע שאסור לומר גם לא. הוא יתפוס אותך עם. הוא מדבר משהו מעשי. הוא הולך לעשות אותך עסקים. הוא הולך לקנות את זה נכון.

למה מותר לעשות את זה? "אם היו שם בורגנין"

למה מותר לעשות את זה? כי מותר ללכת לעיר אחרת, טכנית. כי, "אם היו שם בורגנין, היו הולכים לשם בשבת". אם היו בניינים, בורגנין פירושו שמירה, בתים קטנים שהשומרים יושבים. דבר כזה היה גורם לתחום שבת להתרחב. כי אם ליד עיר יש בתים קטנים כאלה קרוב לעיר, מתרחב תחום שבת. אז, מישהו צריך ללכת לעיר הסמוכה הבאה, אפילו אם זה לא בתחום שבת. אבל זה משהו שהיה אופן שיהיה מותר, אז זה לא כל כך אסור לגמרי. לא רק קצת, זה דומה להלכה הקודמת שאם הפירות היו ברשות היה יכול לשאת, אם העיר הייתה קצת יותר קרוב היה יכול ללכת. כאילו הוא לא אומר שאני הולך לעשות מלאכה, הוא רק אומר אני הולך ללכת, ללכת מותר בשבת, במקרה קורה שכאן זה רחוק מדי אותה עיר, תדמיין שלא היה רחוק.

הוא לא אומר איזה עסק הוא הולך לעשות

כשהוא אומר "לשכור פועלים" הוא לא אומר איזה עסק הוא הולך לעשות, כי אז היה כן אסור. הוא מדבר רק על ההליכה, וההליכה היא משהו שמותר בשבת. פירוש, הוא לא אומר משהו ברור שתחום שבת לא עושה את זה אסור, זה רק הצעדים בשדה.

דיון: למה אומרים "משום היו שם בורגנין"?

דובר 2:

"משום היו שם בורגנין" פירושו לומר, מילא לא הייתה בעיה של תחום שבת, כן?

דובר 1:

פירוש, נניח, אם הוא אומר אני הולך לנסוע עם הסוס שלי, שזה אסור מדרבנן, או אני נוסע עם המכונת שלי, שזה אולי אסור מדאורייתא, אני לא יודע, את זה בוודאי לא היה יכול לומר, כי אם אני אומר אני הולך לנסוע במוצאי שבת, פירוש אני הולך לעשות מלאכה, אסור לדבר על עשיית מלאכות.

חילוק: לדבר על הליכה vs. לדבר על נסיעה

אסור לומר במוצאי שבת יש לי מכונת, אז יוצא כאן. אם אני אומר במוצאי שבת אני הולך הביתה, במקרה אני הולך הביתה עם המכונת שלי, אתה לא צריך לדעת, אתה לא צריך לדבר, אני לא דיברתי על המלאכה. ללכת הביתה מותר גם בשבת. אה, אפילו אם זה חוץ לתחום אני יכול לקבוע, כמו שם שיש עירוב מותר. אני יכול אפילו לומר "משום עירוב תחומין", אבל הוא לא אומר. הבורגנין הפשט שזה כבר נעשה כך שאתה אומר מרחק מהתחום.

קושיא: אפשר לומר "משום היו שם בורגנין" על כל מלאכה!

דובר 2:

לא, צריך להבין לא "משום היו שם בורגנין", כי אפשר לומר את זה על כמעט כל מלאכה. כשאני הולך לחפור במוצאי שבת, אם זה כבר היה חפור היה מותר ללכת, מה עומד כאן עשוי?

דובר 1:

"משום היו שם בורגנין", אין כאן.

הלכות שבת פרק כ"ד – הכנה משבת לחול, זיבור בשבת, ו"ודבר דבר"

המשך: יציאה חוץ לתחום לצורך פירות תלושין

דובר 1:

כבר למדת על תחומין שבת?

דובר 2:

אוקיי.

דובר 1:

ויצאו בזחלי פירות תלושין – מותר גם, כי אילו היו שם מחיצות, אפילו אם זה כן מחוץ לתחום, אבל אם היו שם מחיצות, אפילו מכרמלית לרשות היחיד או רשות הרבים, אבל אילו היו שם מחיצות, היה מותר להביאן בשבת, שזה לא ממש מלאכה. אפילו אם הוא לא יכול.

חידוש: הגדר של ההיתר – זה לא בעצם מלאכה

מעניין הגדר, כאילו אין זה קשור ממש לאיסור, כי הוא הולך ממש מחוץ לתחום, הוא לא הולך ללכת, ואפילו לא רק תחום, יכול להיות אפילו איסור רצועה, אבל בכל זאת, בעצם מה שאני הולך לעשות אינו דבר שאסור בשבת, שאילו היו בתוך התחום או בתוך רשותי הייתי יכול להרים פירות תלושין, אז אני לא הולך לעשות מלאכה. זו הגדרה מעניינת, צריך להבין אותה.

גדר "הכנה" – חייב להיות פעולה ניכרת

דובר 1:

כן, ונראה כאן מכל הדברים האלה גם שהוא צריך לעשות משהו שניכר מאוד שהוא עוסק במשהו למוצאי שבת.

שאלה: ללכת לבית כנסת אחר כדי לסיים מוקדם יותר – האם זו הכנה?

כי חשבתי לעצמי, הרבה פעמים כאן יודע אדם איפה הוא מתפלל שלוש סעודות כל שבוע, והשבוע הוא צריך לטוס מיד אחרי הזמן, אז הוא הולך לבית כנסת אחר כי שם מסיימים מוקדם יותר. הוא הולך בשבת, פירוש שהוא מתכוון כדי שיוכל לטוס, נכון? זה גם כמו מכין.

תירוץ: מכין צריך להיות כשהוא הולך למקום שאינו שבת

אבל רואים שמכין צריך להיות גם כשהוא הולך למקום שיש שם את הפירות, הוא הולך למקום שאינו שבת. מבין מה אני אומר? שאדם יעשה משהו בבית כדי שיהיה מוכן במוצאי שבת לעשות מלאכה, לא מרחיבים את האיסור כל כך רחוק. זה מותר, זה בטוח. הוא צריך גם לעשות משהו שהוא מכין.

דובר 2:

אה, אתה מתכוון שהוא עושה את התחום?

דובר 1:

היו נוהגים גם לעשות את התחום, אבל הוא הולך עד שם. אבל הוא עושה משהו קצת דבר מועט, אבל כשהוא יעשה משהו... כמו שאני אומר, אני רוצה לסיים מוקדם יותר שלוש סעודות כדי שאוכל לעשות במוצאי שבת, את זה הוא יכול לעשות.

דוגמה: ללכת לישון כדי להיות נח

אבל למשל ללכת לישון, אנשים מדברים על זה, כן, שלא ללכת לישון כי רוצים להיות נחים במוצאי שבת, או ערב פסח, אני יודע מה, יום טוב. אז מתחילים לדבר, אבל אני לא יודע, לא על הכנה. שם מתחילים לומר הכנה, אסור לעשות הכנה בשבת, כן? אפילו הוא לא עושה שום דבר. זה לא עם ההכנה הזו. זה אותו דין, אבל צריך לראות בפעולתו שהוא עושה משהו שבועי, הוא עושה משהו שיש לו שייכות.

דוגמה: ללכת לסיגריות

למשל, תחשוב, נניח אדם, הוא חייב לתפוס סיגריה במוצאי שבת בזמנו. אז כשעדיין שבת, הוא מתחיל להסתובב בבית שלו, שכשיגיע הזמן שלו, יוכל

רק על עסקים, רק בא לפגישה. הלשון של "היה אם נכון לי לעת ערב" הוא לשון באמת כך, "היה אם נכון לי בבוקר", "ולישמעאל אחיך".

דובר 2:

כן, אומר הוא, גם תנאי, זה גם תנאי. יש כאן פסק הלכה. אוקיי.

מסקנה: מנהג העולם – "בילדערלעך" ו"לא מדברים על שבת"

דובר 1:

אז, דיברנו כאן על... אם אנשים רוצים להקפיד על ההלכות, הם צריכים לדעת את פרטי ההלכות. רואים מכאן שמנהג העולם לומר במקום כסף "בילדערלעך", או אפילו לומר את המילים "לא מדברים על שבת", זה דבר מצחיק הרבה פעמים, כי הרבה פעמים זה לא עוזר, אבל רואים שלשון המשתמע לתרי אנפין יש לו מקום באיסור של "ודבר דבר".

דובר 2:

כן, כן, אמת. כי הרהור מותר.

הרהור מותר אפילו כשכולם יודעים למה מתכוונים

דובר 1:

הרהור מותר מכוון אפילו באופן שכל אחד יודע על מה מדברים. כלומר, הבילדערלעך מכוון כסף, אבל הוא לא אמר כסף. אוקיי. אבל כשאחד עושה ממש עסקים, "אני מוכר לך את הבית תמורת תשע מאות אלף בילדערלעך", אוקיי, סגרנו את העסקה, הוא ממש עשה מעשה מקח וממכר בשבת. אבל כשזה יותר לשון המשתמע לתרי אנפין, הוא לא עבר על "ודבר דבר" ברור, אלא על הרהור.

דובר 2:

נכון. נכון. אוקיי.

ביאור נוסף: הרהור מול דיבור

דובר 1:

אפשר לומר קצת יותר. לא אומרים שכשאחד מדבר משהו על הרהור בשבת... אפשר לומר את זה כך, הרהור מותר, אבל כל דבר שאתה מוציא את הרהור במילים, כבר לא טוב, כי זה כבר "ודבר דבר".

חידוש: רק כשהדיבור עצמו אסור

אבל הייתי אומר לא. אם ב"ודבר דבר" עצמו, בלי הרהור, עדיין לא מונחות שם מילים... אפילו נניח האדם שאמר "נראה שתימתא דמילתא לעת ערב", הוא קבע פגישה עכשיו, כן? כי בשניהם במחשבה נעשתה פגישה, אבל בדיבור לא נעשתה פגישה.

דובר 2:

נכון. אני חושב שיש סברא כזו, שהדיבור שאסור בשבת הוא בעיקר דיבור שעושה משהו. כך הוא מביא את זה להרמוריה.

דוגמה: לשוחח על פגישה מול לקבוע פגישה

דובר 1:

כלומר, אם אני, כמו שאתה אומר, אם אני משוחח וזה כבר נעשה קצת עסק, או שאתה כבר באמת הולך לבוא, אבל סתם אם אני משוחח, "מה אתה חושב על זה?", זה נעשה פנטזיות כי אתה רוצה לדבר. עבודה שאינה עבודה, שהוא צריך כבר לקבוע עוד פגישות? זה נעשה לו חלום מסוים, או סימן שמשוה לא יהיה. לא אמרתי שזה הדבר, כי כשהוא אומר שהוא אומר כן, הם השתכנעו, הוא כבר לא צריך... לא, אבל זה לא מוכרח, כי זה לא מוכרח.

שיחה בטלה, הליכה, ודיבור בשבת – הלכות שבת פרק כ"ד (המשך)

הלכה כ"ד (המשך) – ברור ב"דיבור" על חפצים: מתי שיחה נעשית איסור?

דובר 1:

כלומר, אם אני, כמו שאתה אומר, אם אני משוחח וזה כבר נעשה קצת הסכם שאתה כבר באמת הולך לבוא, אבל סתם כך לשוחח, "מה אתה חושב על

תירוץ: הליכה בעצמה מותרת, חפירה בעצמה אסורה

יש כאן משהו שהוא מותר. אתה רואה שהדברים שהם בעצם דברים מרוחקים, כלומר הליכה אינה מלאכה, הליכה מותרת. אם היו בורגנין היו יכולים, רק נעשה שכאן אסרו. אתה רואה שמה שאני מחפש הוא לא ללכת באופן אסור.

"הנראה שתעמוד עמי לערב" vs "היה נכון לי לערב"

דובר 1:

עוד מה שמותר, **מותר לאדם לומר לחבירו**, אדם לא יכול לשכור פועל, הוא כבר אמר, כן, הוא אמר "**לשכור פועלים**". אסור אפילו ללכת למקום שמוכן אדם יכול לשוחח עם מישהו ולומר כך, "**הנראה שתעמוד עמי לערב?**" אתה חושב שאפשר להיפגש הלילה? אם הוא לא אומר על מה הוא מדבר. **אבל לא יאמר לו "היה נכון לי לערב"**, הוא לא יכול לומר לו באופן שהוא מצווה עליו.

חילוק: בלשון שאלה vs בלשון ציווי

כשהוא אומר את זה באופן שאלה, באופן שהוא משוחח, "מה אתה חושב, אפשר להיפגש הלילה?" הוא לא אומר לו על מה. אבל כשהוא אומר את זה באופן, "אני רוצה לעשות איתך הלילה פגישה", יוצא חפצך בשבת, כי כשהוא עושה את זה, הוא עושה משהו.

ביאור: הרהור מותר, דיבור אסור

הייתי אולי אומר את זה כך: לא אסרו הרהור, רק אסרו דיבור. אז כשהוא משוחח עם מישהו, אפילו בראשו יש לו שבפגישה הוא הולך לדבר עסקים, יש לו מחשבה, "**ובלבו לב כלום**", הוא אפילו לא דיבר. הוא מדבר, הוא אומר דברים שמותר לעשות בשבת.

"היה נכון" = לעשות פגישה

אבל כשהוא אומר, "אני רוצה לעשות פגישה", הוא עושה עכשיו חפץ. אחד הדברים שאדם צריך לעשות כשהוא עושה עסקים זה לעשות פגישות. כשהוא משוחח עם מישהו מתי הולכים להיפגש, הוא עכשיו עשה איזושהי הכנה למשהו שאינו שבת.

דיון: מה ההבדל בין הלשונות?

דובר 1:

הלשון "היה נכון" נשמע מעט מאוד. פעם חשבתי שזה אומר פשוט "היה מוכן לעבוד". אם מוסיפים את המילה האחת "לעבוד", כולם מבינים למה זה אסור. הבעיה היא שכתוב שגם קצת פחות אסור. זה קשה להבין מה ההבדל בין מה שהוא בלשון שאלה או מה שהוא אומר "היה נכון", משהו כמו "הנראה" הפשט הוא שאתה רוצה, אולי גם הטעם הוא לי.

פירוש: "היה נכון" הוא לשון של סמכות

"היה נכון לי לערב" הוא, לדעתי, יש כאן סמכותי, הוא אומר את זה כסמכות, כמו שבוס אומר לעובד שלו. הוא צריך להסכים, אבל ברמז. טוב, אבל הוא אומר, אתה רואה איך הוא קובע פגישה? הוא אומר לעובד שלו, "הלילה, היה מוכן, אני צריך לדבר איתך." הוא עכשיו קבע פגישה, הוא עשה עכשיו משהו בוס, הוא עשה עכשיו משהו שקשור ל... הוא עשה את חפצו, כמו שאתה אומר. אבל כשהוא אומר, "אולי תוכל לבוא היום?" "היה נכון לי", מה שהולכים לעשות זה לעבוד... משהו לא ברור בדיוק ההבדל, לא הוצאתי כך את הדוגמה, הלשון שעולם הגמרא עשה בין ההבדל של הלשונות, אצלי אני לא מביין את זה כל כך טוב.

פירוש הבית יוסף

הוא אומר שהבית יוסף אומר "והיה אם נכון" מכוון היה מוכן לעבוד. הוא אומר, כשהוא אומר "שתימתא דמילתא" מכוון יכול להיות אופן איך אנשים מדברים. כלומר, אולי זה כך, אם זה משתמע לתרי אפי, יכול להיות שהם הולכים להיפגש כדי לאכול פיצה. דווקא, אתה לא יכול אותו, לא תפגוש אותו על פיצה, תיפגש לעשות עסקים. או לפי המנהיג שלנו הרי יש כאן גילוי דעת, מה שאתה יודע, אבל "היה אם נכון" הוא יותר לשון שאומרים

שמלבד האיסור ללכת לשם מלאכה מאתן, לא, מהלשון "דרך". לא, יכול להיות ש"מעשות דרכיך" כבר למדנו שאסור ללכת לתחום. אבל "מעשות דרכיך" מכון עוד משהו, שאסור לרוץ.

לשון הרמב"ם

מה לומדים כך? "ואסור לרוץ ולדלג בשבת". שני מיני דרכים של ריצה מהירה: אפשר דרך הרבה צעדים קטנים אבל מהר מאוד, או אפשר לעשות צעדים גדולים מאוד, כן? שנאמר "מעשות דרכיך", שתעצור מללכת בדרכיך. מה זה אומר? "שלא יהא הילוכך בשבת כהילוכך בחול". בשבת תלך רק את הדרך השקטה של הליכה, לא כמו הדרך של הליכה של ריצה.

קושיה: "הילוכך בחול" הרי גם לא בדרך כלל לרוץ

זה מעניין, כי "הילוכך בחול" הרי גם לא בדרך כלל "לרוץ ולדלג". אבל "לרוץ ולדלג" הוא ריצה של יום חול, ריצה של דאגה, של משא ומתן, הוא צריך לתפוס משהו, הוא צריך לעשות משהו. שבת הוא שקט, לא צריך לרוץ לשום מקום.

הסבר הרמב"ם: האיסור אינו מאמץ, אלא אופן ההליכה

אומר הרמב"ם, אבל זה לא אומר שאסור ללכת הרבה. זה מכון שהאופן איך רצים לא יהיה באופן ריצה ודילוג, אבל אדם יכול ללכת אפילו אם הוא מתאמץ מאוד בהליכה. וירד אדם, אדם רוצה לרדת לשתות מים מאגם, ממעיין מים, הוא צריך לשם לטפס מאוד רחוק. וירד אדם, באר, רחיצה, חמה, אפילו אין מי עממי, אפילו הוא צריך להכות מי עממי, ומטפס, הוא צריך לטפס ולרדת ולשתות, ומטפס ועולה, ולטפס שוב את הדרך למעלה, כל הדברים האלה מותר לעשות.

דובר 2:

כלומר, האיסור אינו ללכת רחוק? אף על פי שחוף לתחום אסור ללכת, אבל באר הוא היכא תמצא שכל פתחא דתחום מותר לו ללכת, אפילו זה קשה. אין איסור ללכת בטיול קשה, האיסור הוא לרוץ.

דובר 1:

הוא אומר גם שבעיקרון מדלג להיות ומטפס להיות זה לא אותו דבר. אדם ש... אפשר לומר שמטפס להיות הוא מין דרך...

דובר 2:

כן, כי אדם מטפס על הר, זה מין דרך של... זה גם לא הליכה רגילה.

דובר 1:

אמת, הוא צריך לטפס כי הוא מטפס על הר. כן. אבל הוא מתכוון לומר שזה לא המילה "ללכת במאמץ", כי ללכת במאמץ זה גם הכניסה למערה. זה אופן ההליכה של ריצה. הרמב"ם הולך להסביר את זה יותר.

למה אדם רץ? משא ומתן מול דבר מצווה

למה אדם רץ? הוא צריך לתפוס את האוטובוס. בשבת לא תופסים אוטובוס. הוא צריך לתפוס לא משא ומתן. אבל מיד נראה, בשיעור לימוד רצים. זה יהיה מיד. לדבר מצווה התירו.

הלכה כ"ד (המשך) — איסור להרבות בשיחה בטלה בשבת

לשון הרמב"ם

דובר 1:

אז, הוסיפו מהפסוק אמרו את עצם הדבר שזה אומר לעסוק במשא ומתן בשבת, הוסיפו ללכת כמו בימי החול. והוסיפו עוד משהו, לדבר כמו בימי החול. לא לדבר על משא ומתן, אלא הדרך איך מדברים. מה זה להרבות בשיחה בטלה בשבת? אסור להרבות בשיחה בטלה בשבת. שנאמר "ודבר דבר", שלא יהא דיבורך של חול כדיבורך של שבת. הדיבור שלך בשבת לא יהיה כמו הדיבור שלך בשבת. מה זה אומר? שלא יהיה ריבוי דברים בטלים.

הבדל מה"ודבר דבר" הקודם

זה? זה נעשה פנטזיות כי אתה מדבר לאחד מחיים שטיין.

"מה אתה אומר על עבודה יפה של חרישת עבודה? אז, אתה תקבע עוד פגישות?" זה נעשה בזה החלטה מסוימת, מונח בזה משהו או צל שמשוה יילקה. אחד הולך... כי הוא אומר תלמיד טיפש את העבודה, כשהוא אומר כן, הם השתכנעו, הוא כבר לא צריך... לא, זה לא מחייב אותי, כי זה לא מחייב. הוא לא רוצה לבוא, ההוא לא יכול לבוא, או... אהא. אני אומר לעצמי קולא, אני רוצה לומר קולא, שאם אפילו מדברים כן על דברים, אם זה רק נאמר, לא כי אני דיברתי חייב ההוא לעשות את זה. כי רואים חושבים לעשות אנשים, הרבה מאוד אנשים עושים כמעט כל המסות, כי רוב הפעמים זה רק נאמר. צריך לדעת כאן בדיוק כל אחד. תלוי אם אתה אחד שעושה ברצינות. שוב, אפילו איך שמדברים רק אותו מחזיקים עוד אנחנו בשלב הראשון, אבל בעצם זה נאמר ברצינות. זה נאמר, אבל אם זה סתם שוחחו, זה סתם שוחחו. צריך לדעת, לא יודע.

דוגמה: מחפש טרמפ בשבת

אבל למשל, אני מחפש טרמפ בשבת, זה אולי הפריע למונסי מחר, זה נחשב שזה עשר, כי אם לנסוע, אני צריך לומר לעצמי, לנסוע, אני לא מדבר על להדליק את המכונית, אני מדבר על הנסיעה. תדמיין היית יכול ללכת לויסן, לא יודע. זה היה הולך ההיתר. אבל כאן נכנס, אם אדם מוצא דרך יצירתית, שהו? שואל, הוא עושה שיחה, והוא שואל אנשים, מתי אתה הולך הביתה מכאן? הוא לא אומר את המילה לנסוע, והוא לא אומר את המילה, אפילו בראש שלו הוא עושה עכשיו, הוא בונה עכשיו על שמחר כשהוא ילך לפנים יהיה לו בערך ידיעה מתי העולם הולך איך, כל עוד זה לא נאמר, זה נשאר דרך כל אחד הרהור אונטרים. אולי.

שני היתרים ב"ודבר דבר"

וגם אצלי יש היתר השני, ההיתר השני הוא, לא על ההרהור עם ההיתר השני. יש שני היתרים שלמדנו עד עכשיו הרהור, כשלא אומרים ברור, ועוד שני שנאמר כשאומרים על דבר שלא ברור שזה איסור, אפשר לעשות את זה באופן מותר. אני אומר, כשזה לא ברור, אפילו ההרהור בעומק של הכל ברור, אבל בדיבור עצמו זה עדיין לא עמד ברור.

דובר 2:

אוקיי, או שאתה רוצה לומר שההיתר הקודם הוא גם על זה? כלומר, אני יכול לומר "למצוא חפציך אני הולך", שאף על פי שהוא הולך כן לעשות את זה באופן איסור, אבל הוא לא אמר את זה. הוא אמר שהוא הולך ללכת, זה לא איסור ללכת.

דובר 1:

אה, דווקא שם אין את החיסרון של חפץ. לא דיברתי על זה. אולי זה הסיבה למה זה היתר.

פילוסופיה של שפה: מילים מול כוונה

זה מעניין, יש לזה קשר לאיך אנחנו מסתכלים על שפה קצת, ואני לא אכנס עכשיו לפילוסופיה של שפה. כי פעם אפשר יהיה לומר שכל מה שמוציא את ההרהור אמרת את זה, אין הבדל אילו מילים אתה אומר. אבל רואים כן, יש לשונות שעובדים, "הרי את מקודשת" עובד, "הרי את נשואה לי" לא עובד, מה שלא יהיה, זה הלשון הנכון.

דובר 2:

אוקיי, יפה מאוד.

הלכה כ"ד (המשך) — איסור לרוץ ולדלג בשבת

לימוד הפסוק "אם תשיב משבת רגלך"

דובר 1:

אומר הפסוק "אם תשיב משבת רגלך", ממש כל מילה מתרגמים ולומדים ממנה. זה כך, אנחנו כבר למדנו פירוש אחד של "מעשות דרכיך", שאסור ללכת חוץ לתחום. זה ה"ללכת", ללכת, למדנו מ"ללכת במחפצך" או "אם תשיב משבת רגלך", לעצור את הרגל בשבת מללכת. אבל הרגל מללכת, כן, דיברו דווקא מהלשון של "מהלך". אבל לומדים עוד משהו מהרגל,

אבל אני רואה, הוא מציין שבפרק הקודם למדנו על קריאה בשטרי הדיוטות בשבת. זה באמת היה האיסור של מוחק, אבל רק לנו עמדה הלשון שאסור לקרוא אפילו בכתובים, גזירה שמא יטה.

דובר 2:

כן, אוקיי, הוא צריך לחשוב ל... בשעת בית המדרש.

דובר 1:

נכון, אז בשבת יש שני איסורים, האיסור לדבר או אפילו לקרוא דברים בשעה שהעולם לומד.

דובר 2:

מעניין, שם הוא הביא את זה דווקא מיד אחרי הדיבור על האיסור של מוחק.

דובר 1:

כן, אוקיי, אבל אחרי הדיבור על כתיבה, שטויות, הוא אמר מה אסור לדבר דברים בטלים, דברים בטלים.

למה שיחה בטלה אסורה? שביתה, לא רק לימוד

דובר 2:

אבל הבנתי שהרמב"ם כבר אמר ששבת הוא זמן של לימוד.

דובר 1:

זה לא ברור. נראה, אני, הייתי חושב, מן הסתם בוודאי אתה צודק ששבת הוא זמן של לימוד, או אפילו לא לדבר, לדבר צדיקים, רוב צדיקים, משהו. אבל מכאן נראה יותר מהנושא של השביתה של שבת. יש לזה קשר לשוני של שבת. שבת יהיה שקט. נראה איכשהו שיחה בטלה אינה שקטה. יש לזה קשר לשביתה, כמו תשב, כן? תשב, תשבות, ממצוא חפצך ודבר דבר. אל תעשה כל כך הרבה. שיחה בטלה היא קצת סוג של עבודה. אני לא יודע למה זו מלאכה. זו לא מלאכה ממש, אבל כמו שללכת לעבודה היא סוג של מלאכה, לשוחח שטויות זה גם סוג של מלאכה. מעולם לא הבנתי, מה עושים כל האנשים שהעבודה שלהם היא לעשות פודקאסטים ולדבר למשך ערב שלם? בשבת הוא פטור, הוא לא צריך לעשות פודקאסט.

זה מעניין, כי כאן כתוב שמה שיש בו הנאה מותר. בדרך כלל, ההנאה שלו היא מהרבי. יש אמנם אדם רגיל שיש לו הנאה בעשר הדקות הראשונות, ואחר כך הוא כבר דיבר יותר מדי. האדם שמדבר שעה, הוא צריך שעה.

זה קשה, ובגלל זה הרמב"ם השאיר את זה פתוח. גם הרמב"ם לא תפס את זה, הוא לא אמר, איני יודע, חצי שעה, אין זה כמות. אבל נראה לי מההקשר שזה טורח, זה קצת כמו לא מנוחה. מהי המנוחה? לא לדבר יותר מדי. ואנחנו חושבים אולי שזה לא לדבר יותר מדי.

שוב: שביתה, לא רק ללימוד

אבל אפילו כאן יכול להיות שזה קשור למה שהרמב"ם כבר אמר ששבת היא זמן של לימוד. זה לא ברור. נראה, אני, הייתי אומר, מן הסתם בוודאי אתה צודק ששבת היא זמן של לימוד, או אפילו לא לדבר, לדבר צדיקים, רוב צדיקים, משהו. אבל מכאן נראה יותר מהנושא של השביתה של שבת. זה קשור לשונות של שבת. שבת צריכה להיות רגועה. נראה איכשהו ששיחה בטלה אינה רגועה. זה קשור לשביתה, כמו תשב, כן? תשב, תשבות, ממצוא חפצך ודבר דבר. לא לעשות כל כך הרבה. שיחה בטלה היא קצת סוג של עבודה. אני לא יודע למה זו מלאכה. זו לא ממש מלאכה, אבל כמו ללכת לעבודה זה סוג של מלאכה, כך לדבר שטויות זה גם סוג של מלאכה. מעולם לא הבנתי, מה עושים כל האנשים שהעבודה שלהם היא לעשות פודקאסטים ולדבר ערב שלם? בשבת הוא פטור, הוא לא צריך לעשות פודקאסט.

זה מעניין, כי כאן כתוב שמה שיש בו הנאה מותר. בדרך כלל, ההנאה שלו היא מהרבי. יש אמנם אדם רגיל שיש לו הנאה בעשר הדקות הראשונות, ואחר כך הוא כבר דיבר יותר מדי. האדם שמדבר שעה, הוא צריך שעה.

זה קשה, ובגלל זה הרמב"ם השאיר את זה פתוח. גם הרמב"ם לא תפס את זה, הוא לא אמר, איני יודע, חצי שעה, אין זה כמות. אבל נראה לי מההקשר

צריך להתברר ההבדל מהפסוק קודם שהבאנו "ודבר דבר", שהבאנו "ודבר דבר" בהמשך ל"ממצוא חפצך". דבר שאינו של חול. עכשיו מדברים כבר לא רק דיבור על עסקים, אלא סתם לדבר בשביל הכיף ובשביל מה. האם יש שיעור כמה מותר לדבר בשבת? כי הוא לא אומר כמה. זה לא יכול להיות איסור גמור, כי לפעמים כתוב להרבות, כשאדם צריך את זה למשהו חשוב, אתה יודע, הוא צריך לבלות עם הילד שלו, יש הרבה מאוד שיחה בטלה, גם לא ריבוי.

דובר 2:

זה לא שיחה בטלה, זה בכלל מצווה.

דובר 1:

כאן הוא מדבר על סוג של שיחה בטלה שבכלל מותר, אמת? בימי החול, כי זה דיבורים של חול כאילו, ובימי החול מותר, אבל בשבת אסור. זה מאוד לא ברור מה זה אומר, אבל כלומר, זה כמו מיעוט. הרעיון הוא, לפי כמה שמשוחח בימי החול, ישוחח פחות.

ביאור: זה לא על הנושאים, אלא על הריבוי

בלי המילים "להרבות בשיחה בטלה", היו אומרים "שלא יהא דיבורך של חול", כאילו היו אומרים משהו שהנושאים לא יהיו נושאים מימי החול. אבל לא רואים דבר כזה. זה לא פשוט ששבת אסור לדבר על מכוניות או על מתכונים. אבל זה שיחה בטלה. אבל שיחה בטלה אסור. אני מתכוון לומר, אין איסור לדבר על דברים שאינם שבתיים. לדבר על רבנים או על מכוניות, שניהם שיחה בטלה שאסור שיהיה ריבוי של דיבור יותר מדי.

דובר 2:

לדבר על רבנים זו מצווה.

דובר 1:

או שזו מצווה, או שזו מצווה לדבר לשון הרע עליהם. אחד מהשניים.

דובר 2:

אבל אתה לא יודע שיש קבלה בראפשיץ שצריך לא לפני התפילה לדבר על צוררי צדיקים?

דובר 1:

בכל מקרה, אני לא אומר כך, זה מאוד חשוב, חובה על הקהל לדעוס את גדוליו, אני לא יודע את הלשון שלו.

דובר 2:

לא, לא, אני יודע מה אתה רוצה לומר, אבל מה שאני מתכוון לומר הוא שזה לא על הנושאים, זה על הריבוי שיחה בטלה. זה ריבוי, גם האיסור הוא הריבוי.

הרמב"ם לא נתן שיעור

דובר 1:

הוא מביא כאן מהגמרא, קצת מותר, קצת מותר, אבל הרבה אסור. אז, בשלב מסוים צריך לעצור את השיחה. אני לא יודע מתי זה הרבה.

היתר הרמ"א: אם לאחד יש הנאה

והרמ"א כותב היתר שאם אחד נהנה מזה דווקא, זה עונג שבת. מעניין. כי כאילו זה יכול להיות ריבוי שיחה בטלה, כך גם ההיתר הוא עונג שבת. זה מדבר על אדם, שמבוגר רגיל לא נהנה באמת לדבר שטויות. אתה יודע, לפעמים בימי החול הוא צריך... הוא מדבר שטויות ואחר כך הוא מרגיש מצחיק על זה, כן. אפילו בשעת מעשה.

דובר 2:

אני שומע. צער אחר, אפילו יש לו הנאה בשעת מעשה, אבל צער לו אחר כך.

קשר להלכות קודמות: קריאה בשטרי הדיוטות

דובר 1:

שזה טורח, זה קצת כמו לא מנוחה. מהי המנוחה? לא לדבר יותר מדי. ואנחנו חושבים אולי שזה לא לדבר יותר מדי.

מסקנה: אין לראות כך

זה אומר ששבת אנחנו ממש מוגבלים במה שאפשר לדבר, כן? אם זה מעניין זה לכאורה מעשה ומעשה, או דברי תורה, וכל השאר דברים בטלים. אין לראות כך.

הרמב"ם בפירוש המשניות: המישה סוגי דיבורים

הרמב"ם בפירוש המשניות, עוד ועוד, הוא מאריך קצת בנושא של דיבור, כן? אתה זוכר את חמשת סוגי הדיבורים: מצוות, עבירות, ומותרים, ושנואים. הרמב"ם היה מאוד מעוניין בפרט בנושא שרוב האנשים

הלכה ז-ח: דברים המותרים בשבת לצורך מצוה

הלכה ז — המשך: דיבורים בטלים בשבת

דובר 1:

אם זה מעניין, זה מעשה חסידית ומופת, או דברי תורה, וכל שאר הדברים זה דברים בטלים. יכול להיות שצריך להיות קצה מסוים כדי לראות כך. הרמב"ם בפירוש המשניות עוד ועוד עד דעת, הוא מאריך קצת בנושא של דיבור, כן. אני זוכר שם יש חמישה סוגי דיבורים: מצוות ועבירות ונדחים ולשון הרע. הרמב"ם היה מאוד מעוניין בכלל בנושא שרוב האנשים מדברים יותר מדי שטויות. אז בשבת קצת פחות שטויות, נו? כבר, זה פשוט.

טוב מאוד. אז מתי מותר כל הדברים האלה? כן. אני חושב גם שהחיוב הוא אולי רק לגברים, למבוגרים. אפשר לומר ילדים ונשים, ילדים כן, כל השיחה שלהם היא שיחה בטלה, כי הם לא עוסקים במעשה מרכבה, הם לא עוסקים בתורה. לכל אחד יש את המדרגה שלו. לכל אחד יש את המצב שלו. מי שמדבר הרבה, בשבת קצת פחות.

מקור מהירושלמי — רבי שמעון בר יוחאי ואמו

הם מביאים שבירושלמי כתוב שרבי שמעון בר יוחאי ראה את אמו מדברת בשבת. אבל לא כתוב מדברת, "מרבה בדיבור", מדברת יותר מדי. "שתוקי שבתא יומא". הוא היה אומר שברגע שזה נעשה לה לטורח שתפסיק. אה, טוב מאוד. אתה רואה שזה גם לנשים. לאישה.

דובר 2:

לא, אבל שם אתה רואה, לפי האישה היא רבי, זה כבר דבר אפילו לאישה.

דובר 1:

זה המקור לצעוק "שבת". מתי צריך לצעוק "שבת"? לא כשרואים יהודי נוסע בשבת, הוא לא עומד כאן. כשרואים יהודי מדבר יותר מדי שטויות בשבת, "שבת!"

דובר 2:

לא, הוא חס ושלום לא צעק על אמו. הוא לא צעק על אמו.

דובר 1:

לא, הוא אמר יפה מאוד, "אמא, בואי נדבר בשבת." בואו נגיד שזה שבת טוב. שם כתוב הלשון, "שתוקי שבתא יומא". הוא לא צעק חס ושלום, זה לא נכון. הוא אמר יפה בשבת. הוא אמר שבת. אין זה ענין.

יכול להיות שהמילה היא, לגבי אמו של רבי שמעון בר יוחאי היתה בוודאי מלומדת צדקה, שכן ידעה ללמוד. היא יכלה להשקיע חמש-שש שעות בשבת אחר הצהריים בדברי תורה, דברים שנוגעים לנשים. כתוב כן, "יום טוב ניתן לנשים". אוקיי, בואו נלמד הלאה. וזה כבר כמעט מדבר בעצמו.

דובר 2:

כן.

דובר 1:

לא, אבל הוא בוודאי לא צעק. הוא אמר "שבת היום", נזכרו שהוא מדבר, אבל לא יותר מדי.

סטייה: שיחה בסעודה

"מותר לרוץ בשבת לדברי מצוה." לא, אני אומר את זה מסיבה, כי אני נסער. יש אנשים שאסור להם לשוחח בסעודה. סעודה היא גם חלק מהסעודה שכל אחד ירגיש חופשי לפתוח את הפה. אם יש מתיחות מסוימת ליד השולחן, זה אומר שזה דברים בטלים. זה אומר שאנשים צריכים להרגיש נוח.

דובר 2:

כן.

הלכה ח — מותר לרוץ בשבת לדברי מצוה

דובר 1:

"מותר לרוץ בשבת לדברי מצוה." דיברנו שאסור לרוץ בשבת. הוא נכנס עכשיו לדבר על הפרטים של האיסור. הוא אומר, מה שאמרנו שאסור לרוץ בשבת, זה לא לדבר מצוה, אבל לדבר מצוה מותר לרוץ בשבת. כגון, שירויץ לבית הכנסת או לבית המדרש.

זה אומר, לרוץ בשבת אינו האיסור סתם כי זה טורח, כי כשהולכים לדבר מצוה, אפילו אם זה טורח, אבל יש אולי שמחה של מצוה, לכן מותר.

זה להעיר, כל הסיבה היא בעצם אופנים שמותר כן לרוץ או לדבר או לעשות אחד מהדברים שדיברנו שזה לא שבת. כשזו מצוה זה כן שבת.

דובר 2:

לא, אני מתכוון לומר שאפשר לומר כך: לדבר הרבה זה טורח, לרוץ הרבה זה טורח, אבל שניהם אסור רק כשזה לבטלה. שני הדברים, כשזה למטרה טובה, זה כבר לא נראה לאדם כטורח.

דובר 1:

אוקיי, מעניין. ומעניין זה כי מצוה גוברת על הענין של השיחה.

דובר 2:

כן, אמת. הרבה איסורי דרבנן אין גוזרים במקום מצוה. כגון שירויץ לבית הכנסת או לבית המדרש.

חשבונות של מצוה

דובר 1:

ומה עוד מותר לעשות? **מחשב חשבונות של מצוה.** למדנו שאסור לעשות חשבונות בשבת ויום טוב, או, כאן היה גם "ודבר דבר". כן, אבל לחשוב חשבונות של מצוה. גם למדנו שאסור לעשות מדידות, לבדוק כמה דברים. זה היה בפרק הקודם כ"ג. אבל במדידה של מצוה מודדים, כגון מקוה, לידע אם יש בה שיעור. מקווה כדי לדעת אם יש בה שיעור. זה אומר שלומדים הלכות מקווה, או שזה נוגע לתפילה בשבת. צריך לבדוק את המקווה, לראות אם היא כשרה. או בגד לידע אם מקבל טומאה, הדברים האלה צריך גם לעשות מדידה, אבל מדידה רגילה אסור לעשות בגלל שמא יכתוב, שמא ימחוק. אבל זה מותר, כי במקווה מצוה לא גזרו חכמים.

דיון: היכן טמון האיסור של חשבונות?

דובר 2:

כן, אני רק רוצה לומר, יש כאן לכאורה שני איסורים, הן על חשבונות, והן מכיוון שמדברים על פוסקין צדקה, החלק הבא, יכול להיות איסור של משא ומתן, שזה שמא יכתוב או ימחוק. וכאן מדברים לכאורה רק על הריצה והשיחה. צריך להבין איך הלך החשש שהוא ילך לכתוב. יכול להיות שכשזו מצוה גם זה מותר, כמו שרואים שהרבה דברים מותרים לצורך מצוה. או יכול להיות לצורך מצוה לא מתנהגים לכתוב, כי לוקחים מקווה, היא כבר כשרה. צריך להבין.

דובר 1:

אני מתכוון שהמילה היא, תסתכל בכ"ג י"ח י"ט, לרמב"ם יש לשון מאוד מעניינת. בשני המקרים כשהוא מדבר על שמא יכתוב ושמא ימחוק מכתובה וחשבונות, הוא אומר "שלא יהיה כחול, מחשבונותי בשבת כמחשבי חול". זה

אבל זה לבית כנסת. זה בית כנסת, זה לא לעני. זה קצת מתיחה לומר שזו מצוה.

דובר 1:

כן. שואל קושיה. הקדש. אבל הקדש אינו מותר. מזדמן שזה כן בית כנסת, וצריך עכשיו להקדישו למשהו. אוקיי, אני מתכוון שהחלק הבא אולי ידבר על בית כנסת. "הולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות..." לא, צריך כוח. כן, אבל לא כדי להתפלל, אלא בואו נראה. "ואפילו... מותר ללכת בין לעסוק בעסקי רבים." זה אומר, למרות שמשא ומתן אסור, אדם יחשוב שללכת לפגוש פוליטיקאים, לדבר על העיר, לדבר על פוליטיקה, אסור. אבל מותר ללכת, אם העצרת הפוליטית היא בבית מדרש, בבית כנסת, ומדברים על הרב הזה או אותו רב, או מדברים על גויים, הפוליטיקאי הזה ואותו פוליטיקאי, אם זה אפילו בטרטיאות, זה לא אצל גויים, אפילו בתיאטרות או בארמונות של גויים שצריך ללכת, לפקח על עסקי רבים בשבת, לעסוק בעסקי רבים. למרות שיש גם את הענין של חולניות, כן, מדברים על, בואו נגיד, מדברים על עסקים, אבל כשכבר הלכו לצורך רבים, הקהילה הלכה, מותר ללכת.

עסקי רבים

יכול להיות אפילו מלאכה, הולכים לתקן את הרחוב, אני לא יודע מה. הולכים לעשות אסיפה בשבת על, אני לא יודע, על בטיחות של נהגים באמצע השבוע. למרות שזה לא דבר שבת, אבל זה ענין של עסקי רבים. מה שזה לא יהיה, אני לא יודע. לפקח לא אומר פשוט, הועד העיר יכול להיפגש, ועדת התכנון יכולה להיפגש בשבת בבית המדרש. שם נפגשים היהודים בשלוש סעודות, הם מדברים איך ישפרו את המקווה, אני לא יודע מה, מה שזה לא יהיה. מקווה היא ממילא מצוה, אבל לצורך רבים, אפילו סתם, שהרמזורים יעבדו טוב יותר, דברים אחרים.

למדנו אתמול שאין מקדישים בשבת, שיש גם בזה ענין של קנין. אבל מותר כן לדבר שידוכים. אבל כאן מדברים על לשפר את הבורות. אבל זה יותר קרוב מחובר. כן? אסור לקדש, אסור ליתן להקדיש, אבל מותר. אסור לחשב חשבונות, אסור לדבר במקח וממכר, אבל סוג כזה של קניינים או סוג כזה של שיחות מותר כן.

משדכין על התינוקות

"ומשדכין על התינוקות לארס", מותר, הלשון היא משהו מעניין. "משדכין על התינוקות לארס". יש תינוקות? משדכין אומר לדבר. כן, כמו מקדש בלא שידוכין, יש ענין של שידוך, זו הסכמה. לא, אני מתכוון, כאן, לפי הלשונות, כאן הלשון כמו שאתה אומר, הלשון שראינו, כמו שאמרתי, כתוב ברבנו אברהם בן הרמב"ם "מקדש בלשון דיכא", דיכא אומר לשוחח, לדבר.

הלכה כד (המשך) – משדכין על התינוקות לארסה, ביקור חולים וניחום אבלים בשבת

פירוש "משדכין על התינוקות לארסה"

דובר 1:

הלשון היא משהו מעניין. "משדכין על התינוקות לארסה". האב הולך לבית הכנסת והוא אומר שיש תינוקות בבית דין. לא, לא שיש תינוקות. "משדכין" אומר לדבר.

"משדכין" אומר לדבר? כן, כמו "מקדש בלשון שידוך". מה זה שידוך? מה שאנחנו קוראים שידוך? שידוך אומר הסכמה? לא, אני מתכוון שכאן, לדעת השונות, כאן הלשון, כמו אותו דבר הלשון שראינו, כמו שאמרתי, כתוב במראה הפנים שמקדש בלשון שידוך, "שידוך" אומר לשוחח. מותר לשוחח, לדבר שהולכים להתחתן, הולכים להתארס, להתקדש.

אז "משדכין", אני מתכוון שהמילה "משדכין" הולכת על כל הדברים אחר כך. מותר לעשות תכניות, לעסוק בין אנשים. סתם כך מותר להתיישב כמה עסקנים, אני יודע, "על התינוקות לארסה", להכין שידוך, כי תינוק. הוא יכול לעסוק כי תינוק ללמדו ספר, הוא יכול לדבר בשבת עם מלמד שילמד עם

משהו, אתה רואה שהרמב"ם אפילו בשמא יכתוב ושמא ימחקו הוא גם חשב שזה ענין של עשיית חפצים, אתה רואה? בשני המקרים, הוא אומר שוב... חשבתי שהוא מתכוון לומר שאם הוא מתנהג בחול, הוא יכול להוציא את העט שלו, כי הוא מרגיש כבר בחול. ואתה רוצה לטעון שכשהוא מדבר על צדקה הוא לא מרגיש בחול. אולי כך.

אולי הרמב"ם סבר, הוא היה מסופק איפה לשים את החשבונות של מצוה, אם בשמא יכתוב, שמא ימחקו, או זה מה שהוא מאוד קרוב, כן, לעשות חשבונות. יכול להיות לעשות חשבונות אולי, אבל אני לא חושב שזה אסור של דיבור, כי הוא יכול אפילו לעשות את החשבונות בראשו. בואו נגיד שהוא אומר את זה מהפה שלו, אבל זה לא ענין של שיחה. כשאדם סופר, כן, הוא עומד והוא עושה בראשו את החשבונות של גודל השדות שלו, כמה הוא יעשה, זה לא ענין של שיחה, זה ענין של... אבל זה יותר מהרהור. כשאדם עושה חשבון, בואו נגיד הוא צריך לומר את זה כי כך הוא יזכור, אבל זה לא משהו שהוא צריך לעשות בתקשורת עם שני, זו לא שיחה, זה לא משא ומתן, זה חשבון. אבל זה גם לא הרהור, זה יותר מהרהור, זה חשבון.

אז, הוא שם את זה בשמא יכתוב, אבל הוא גם אמר "שיהא כחול", אתה רואה, בשני המקרים הוא אמר. מילא, וחשבונות של מצוה, השם יחיד הוא גם רק דרבנן שהוא במקום מצוה.

דובר 2:

אוקיי. זה באמת מעניין, כי שאר האיסורים שהרמב"ם אמר, כל איסורי דרבנן האלה הוא לא אמר שמותר במקום מצוה, רק ה"עשיית חפצין", כי הענין הוא החפץ של איסור.

פוסקים צדקה לעניים

דובר 1:

אוקיי. כגון פוסקים צדקה. פוסקים צדקה לעניים, למדנו אתמול שאסור לתת מתנה בשבת, כי זה ענין של מקח וממכר, זה מין חילופים פיננסיים. כאן גם, כאן היה לכאורה ענין של מקח וממכר, אבל פוסקים אומר רק שאומרים. אבל מכיוון שזו צדקה יש את הדבר של אמירה לגבוה כמסירה להדיט, כאילו היה מקנה לו עכשיו.

דובר 2:

נכון. יכול להיות שניהם. שני הדברים קשורים. אסור להקנות, אבל זה טוב מאוד. ככה או ככה, אסור להקנות, אבל לתת צדקה לעניים מותר כן.

דיון: מכירת עליות בשבת

דובר 1:

נכון. ראיתי בקודם, יש מחלוקת באחרונים לגבי מכירת העליות בשבת. זה לכאורה מקח וממכר. יש שאומרים שזה לא מקח וממכר אמיתי, אי אפשר ללכת לבית דין על זה. אולי כן? או אפשר לומר שכאן יש את ההיתר שלצורך מצוה מותר. אבל זה תלוי בחקירה, אם לצורך מצוה מותר גם ממש מקח וממכר. אנחנו מדברים רק שהנושא של דיבור מותר.

יש בתי כנסת שמתנהגים לומר, לא אומרים דולרים, אומרים מאה אלף, עשרת אלפים. מה זה עוזר? זה מאוד מעניין, כי אפשר באמת לראות מקום לאסור את מכירת העליות, כי זה הרבה יותר מלהבטיח צדקה לעניים, כי זה כאילו מוכרים מוצר. מוכרים צדקה, אומרים שהוא נתן צדקה. כאן הוא קונה ישישי, הוא קונה את זה, זה ממש מקח וממכר. אבל רואים שמנהג ישראל הוא שאפילו שם מקילים. אני יודע שבאמת שם אמרו לשון אחרת, אני יודע.

דובר 2:

כן, אבל הלשון היא רק נושא של דיבור. להיפך, זה קונדס שאנחנו אומרים, הלשון בכלל לא הבעיה. אתה יכול לדבר על דולרים כמה שאתה רוצה לצורך מצוה. הבעיה היא המכירה. על זה לא עוזר שאתה אומר אלף במקום דולר. והשאלה היא גם אחר כך, כשעושים את המי שברך, "בעבור שידנב" כן וכך, הלשון היא ממש לפסוק. כן, זה בוודאי מותר. אבל זו צדקה לעניים.

לנחם מישהו שאחותו נפטרה. הראשון הוא מצווה דאורייתא, כלומר ממש ניחום אבליים, לנחם אדם שעצוב. השני הוא מנהג, מנהג שאחרי שאדם הוא אבל עושים מנהג בצורה כזו. אז אפילו אם לא עושים את המנהג בצורה של ניחום אבליים, אבל יש משהו שנקרא מצוות חסד.

דיון: מנהג לעומת מצווה דאורייתא

דובר 2:

אבל זה בדיוק על זה אני בא להתווכח. קודם כל, אני לא יודע מה אתה מתכוון, זה לא מנהג ללכת לשבת אצל האבל. זה דבר חברתי, זה מנחם, כך מנחמים, זה סדר. זה לא נשאל, האנשים באים. אז הם באים, וכשניחום אבליים מתכוון לזה, זה לא מתכוון לדבר האחר שאתה אומר. באמת, כל ניחום אבליים מתכוון למה שאתה אומר במקרה הראשון. לשם כך באים, כדי לדאוג לו, להיות איתו. אבל יש הרבה אנשים, זה כבר נעשה סדר כזה, זה ככה. אומרים פסוק כלשהו כי כתוב בפתק, לא חייבים לומר את זה, יוצאים גם בלי לומר את הפסוק. אבל העיקר ניחום אבליים, כלומר הניחום הרגיל, הולך גם בשבת. אבליים לא יושבים, אתה אומר שלא אומרים שבעה בשבת, זה לא נכון, בשבת לא נוהגים מנהגי אבילות, שבת דוחה את כל ה... אבל אתה אומר אבילות בפרהסיא, הוא לא יושב על ספסל נמוך, אבל אין הבדל, נכנסים ואומרים לו "המקום ינחם", בדיוק כמו בימי השבוע.

ואתה אומר שיש מקומות שיש ממש מנהג כזה שבשבת בבית הכנסת, כשהאבליים באים לבית הכנסת, אומרים "המקום ינחם". אני חושב שזה אפילו מובא בשולחן ערוך או בספרי המנהגים. אנחנו חושבים, כמו שאתה אומר, אנחנו חושבים שניחום אבליים הוא דבר פורמלי, שאם הוא לא יושב אני לא יכול לעשות ניחום אבליים. אפשר מאוד. אתה יודע שמישהו יושב שבעה, אתה יכול ללכת אליו בשבת, ויוצאים ידי חובה. שהוא יהיה שמח גם כן, גם לא.

דובר 1:

באותו זמן אני גם רוצה לומר, שכשלא אומרים את הפסוק הספציפי, ורק נחמדים אליו כי יודעים שהוא עכשיו בימי אבלו, גם יצאו ידי חובת ניחום אבליים. כי הפשט של ניחום אבליים לא אומר לומר פסוק מסוים, זה אומר לנחם אדם שהוא אבל. זה לא אומר לנחם, זה אומר כן ללכת לביתו, ואני לא יודע מה עושים.

דיגרסיה: פורמליות לעומת מציאות של ניחום אבליים

דובר 1:

יש לי איזו אג'נדה צדדית. הרבה פעמים יש אדם שמת, ויש לו חבר מאוד קרוב, שהוא ממש החבר הכי קרוב שלו, אף אחד לא מסתכל עליו. יש לו אחות שבאה מארץ ישראל, כי זו ההלכה. אז כאילו לקבל את מנהג ההלכה, האחות היא אבל, והחבר לא. אבל אם מישהו הולך לנחם את החבר, הוא עושה את מצוות ניחום אבליים מדאורייתא יותר מאשר הוא מנחם את האחות שלא באמת עצובה. אבל זה לא נוגע, אלו הדינים על אבליים.

דובר 2:

אבל מה יש עצוב?

דובר 1:

בכל מקרה, למה הוא יהיה עצוב? אתה מבין מה אני רוצה להוציא, להוציא מהפורמליות למציאות של ה... להתראות, הלאה.

דובר 2:

אמת, אמת. כאן כתוב זה גם, אבל מה אני אומר? כן.

ביקור חולים בשבת – "שבת היא מלועזק"

דובר 1:

הלאה אומר הרמב"ם עכשיו, הולכים לבקר חולה בשבת, עושה את המצווה. אבל בדרך כלל כשהולכים לבקר חולה באמצע השבוע, מה האדם היה עושה? הוא היה מתפלל עם החולה, או הוא היה מקשיב לפרטים של צרותיו, זה האופן. אבל בשבת יש ענין שלא לעסוק בשאלת צרכים בשבת, שיעשו

הילד. או אפילו ללמדו אומנות, הוא יכול לדבר עם מישהו על ללמד את בנו מחשבים, שזה דבר חולני. זה נכנס לענין הזה כי חובה על האב ללמד את בנו אומנות.

זו מצוה, פשוט המצוה של אב לבנו היא ללמדו הן ספר, זה אומר תורה, והן לתת מקצוע.

מבקרים חולים ומנחמים אבליים – צער בשבת

דובר 1:

ומבקרים חולים ומנחמים אבליים

ומבקרים חולים ומנחמים אבליים. בשבת אין לעסוק בדברים שהם צער. האם כבר היה לנו זה ברור? עדיין לא היה לנו זה ברור, אבל אנחנו כבר יודעים שאסור... בשבת היו מבטלים, למדנו בהלכות תפילה, בשבת אין עוסקים בצרות. בשבת אין עוסקים... הרב לא עומד בשבת לספר את כל הצרות שיש בעולם, שיתפללו על כך, כי זה יכניס צער. אבל זה לא אומר שמצוות החסד אינן עדיין קיימות. מבקרים חולים, צריך כן ללכת לבקר חולה, וכן מנחמים אבל. אפילו בשבת, האבל אינו יושב שבעה, אין עושים אבילות בפרהסיא בשבת, אבל מותר לנחם. רואים שהוא יהודי שבור, מנחמים אותו.

דיון: אבילות בשבת

דובר 2:

מי אומר שלא יושבים שבעה בשבת?

דובר 1:

יושבים, לא נוהגים מנהגי אבילות בפרהסיא. אבל שבעה יושבים כן. כלומר שהוא אבל. הולכים לראותו בבית, מנחמים אותו. מעולם לא ראיתי מישהו שמנחם אבליים בשבת, כי יש נוסח של ניחום אבליים, לא אומרים "המקום". לא אומרים זאת בשבת. אבל כאן רואים שכן, אבל האדם באבילות, שבת היא עדיין סעודת שבת.

אני חושב שניחום אבליים כאן לא מתכוון למצווה שהולכים לומר "המקום ינחם אתכם". אף אחד מעולם לא התנחם מזה בהיסטוריה של ניחום אבליים. זו מצווה, אבל העיקר הוא להיות שם. על כל פנים, אני חושב שזה חיזוק לאנשים - לא דיברתי עם הרבה אבליים - שהוא לא לבד בימי אבלו. כל מי שיש לו קשר איתו בא. אבל כאן ניחום אבליים לא חייב להיות בצורה שיושבים נמוך. לא, ניחום אבליים יכול גם להיות שמדבר עם אדם שבור, אני מנחם אדם שעצוב. בשבת הוא גם עצוב, ואם באים אליו בשבת עושים מצוות ניחום אבליים.

דובר 2:

אומרים שלא אומרים.

דובר 1:

אנשים יודעים, זה לא נהוג, אני לא יודע למה. כלומר, יש מקומות שבשבת אבליים באים לבית הכנסת ואומרים "המקום ינחם" - לא במקומות קריטיים יותר.

דובר 2:

אבל אתה יודע על זה?

דובר 1:

נו, אבל אני רוצה לומר שניחום אבליים של שבת לא חייב להיות האמירה, אבל ניחום אבליים זה לא זה. נכנס אדם שנמצא בתוך ימי אבלו, מקרבים אותו ומשמחים אותו, זה האופן של ניחום אבליים בשבת. כי בשבת יש מנהג שלא עושים באופנים של אבילות, אבל הוא עצוב ואתה עושה מצוות מנחם אבליים.

זה אותו ניחום אבליים בשבת, זה לא אומר משהו אחר מכל השבוע, חוץ מזה ש... לא, תן לי להסביר טוב יותר. אדם יכול או שיש לו חבר שמאוד מדוכא לאחרונה, הוא יכול ללכת לבלות איתו, או שהוא יכול ללכת לבית שבעה

והדרכי שלום אומר שנוהגים שלא מנחמים אבלים בשבת אצלנו. בכל מקרה, יש מה שכתוב.

נו, אנחנו טסים, אבל היסוד הוא אותו דבר. מה הפשט של היתר "עשות חפצין"? אפשר ללמוד הלאה על שני הדרכים שלנו. זה לא מכריע, זה רק דיוק בפסוק. אבל זה מעניין, חז"ל התירו כאן, אבל עדיין יש את ההגבלות הקטנות של לא לומר את הסכום, או רק לומר "שבת היא מלזעוק" לעומת ממש להתייפה.

דיגרסיה: חיזוק בשבת לעומת באמצע השבוע

דובר 1:

אבל נראה לי מענין החולה, שבאמצע השבוע לא צריך ללכת עם הגישה של "שבת היא מלזעוק", כי יש אנשים שכשמישהו עצוב אומרים, יהיה טוב. אני אומר לזה שזה נורא, ואומרים שזה מעשה מהיר של רבי אלימלך בידרמן, כי לא רוצים שהזמן ייכנס, זה טוב לשבת. אבל באמצע השבוע צריך לשמוע את הזמן שלו, להיכנס לזמן שלו. שוב, הסיבה שאנשים אומרים חיזוק היא כי הם, הוא לא מחדש לך, הוא שואל את עצמו, קשה לו להיות עם הזמן, אז הוא אומר חיזוק, מביין? הוא מתרחק משם מהר. אמת, בשבת אמת, בשבת לא רוצים להתייאש, אז אומרים דווקא כך. אבל בשבוע הרי כמו שאתה אומר, זו כן מצווה להתייאש בצורה מדודה.

פרק כ"ד, הלכה י"ב — טעמי איסור טלטול/מוקצה (המשך)

שלושת הטעמים של הרמב"ם לאיסור טלטול

דובר 1:

כי חכמים לא רצו ששבת תיראה כמו ימי החול. והנביאים, והרמב"ם מסביר, הוא אפילו מוסיף, כי יש אפילו סכנה בזה. כי בשבת לא עושים מלאכה, לא הולכים לעבודה, אז אדם יאמר, "אה, היום יום טוב לארגן את המוסך שלי." הוא יהיה כל שבת עסוק, ערני יש כמו סקס בוי, והתורה אומרת "למען ינוח", אז לא תהיה לו מנוחה בשבת.

"למען ינוח" — טעם, לא מצווה

אבל שוב, כל החלק של "למען ינוח" לא חסר ממש, כי הוא כבר אמר מספיק שיש קל וחומר מ"דבר דבר". נכון, אבל אני חושב שהנביא עצמו הוא "למען ינוח". למה הוא אומר את זה כאן דווקא? למה הוא לא אומר את זה כהסבר לנביא מיד כשהוא אומר, ה"למען ינוח" עולה גם על דיבור והליכה? אולי כשדיבור לא נוגע. אני רוצה לומר לך שזה יותר קשה מדיבור והליכה. כי דיבור לא יעשה "שלא ינוח", אבל אם הוא יטלטל הוא בכלל לא ינוח. יכול להיות שדיבור הוא גם כי זה כמו סייג ל"למען ינוח", אבל זה עוד יותר רחוק. וכאן אתה דווקא אפילו יותר קרוב, זה ממש "למען ינוח".

הייתי אומר אולי מהלך כך: שכתוב בתורה "למען ינוח". אז מישהו יאמר, "למען ינוח"? ממילא אסור לטלטל. מישהו ישאל, האם לא נכון ש"למען ינוח" הולך רק על ל"ט מלאכות? למה כל שאר הדברים אסורים? הוא יאמר, "לא, אתה רואה שהנביאים אסרו יותר מל"ט מלאכות מהסיבה, שייראה שבת". ממילא אתה רואה ש"למען ינוח" הוא יותר רחב מל"ט מלאכות.

נכון, אבל זה עדיין לא דאורייתא. "למען ינוח" עדיין לא אומר שזה איסור דאורייתא. זה עדיין לא דאורייתא. "למען ינוח" מהתורה הולך רק על ל"ט מלאכות. אבל אתה רואה שהתורה רוצה שינוחו, הסיבה של"ט מלאכות אסורות היא כדי שתהיה מנוחה. אז המעשה לא אסור מדאורייתא, אבל טעם הדבר הוא דאורייתא. הציור הדבר הוא שהתורה רוצה ששבת תהיה יום אחר. ואתה רואה שאפילו שישעיהו הנביא למד כך את הפסוק, ישעיהו הנביא הבין ש"למען ינוח" הוא לא רק המשמעות הצרה של ל"ט מלאכות, הוא הוסיף דיבור ודברים אחרים שלא ייראה, שיראו את המנוחה, המנוחה תהיה נראית. אז בוודאי אפשר להוסיף את הטלטול גם כן. לא צריך כבר... אני לא יודע למה הוא אומר את המילה "נראית". אני לא יודע איפה זה כתוב. לוקחים עד שלושה. אני לא מתכוון דווקא למילה "נראית", אבל...

דיסקוסיה: "למען ינוח" — טעם למוקצה, לא לשבות

את המצווה אחרת. "וכן המבקר את החולה אומר לו שבת היא מלזעוק, שבת היא לא יום שצועקים, ורפואה קרובה לבוא, הישועה כבר תבוא". צריך להיות אופן של הצורה של ביקור חולים שייראה אחרת בשבת. הייתי אומר שזו גם יותר המלצה, כי אם החולה הוא כן מי שבוכה עכשיו והוא צועק ואתה צריך להקשיב לו, מצוות ביקור חולים תהיה להיות איתנו... כאן אפשר גם להגיע לפורמליות. יש דרך פורמלית איך הולכים בדרך כלל, היו אומרים פרק תהלים, היו מבקשים את התפילה הארוכה של רפואה, ועכשיו אומרים את הנוסח הקצר שבת היא מלזעוק. אם אתה רוצה לומר לא פורמלי, אתה יכול לתרגם את זה לשיחה רחבה יותר. השיחה בשבת הולכת יותר בדרך חיזוק, בשבת לא צועקים, בשבת תבוא רפואה, במקום "אוי, ריבונו של עולם, עזור כבר". אתה יכול לומר את זה, על שניהם יכול לעבוד אותו דבר.

כבר למדנו, כמו שאתה אומר, כבר למדנו בהלכות תפילה את ההלכה שלא צועקים בשבת. לכן דווקא המי שברך שעושים בבית המדרש, אחר כך אומרים עוד שבת היא מלזעוק. זה קצת מצחיק, כי זה אומר שלא אומרים מי שברך, אומרים רק שבת היא מלזעוק. בעל התניא דווקא משמיט את כל נוסח המי שברך "מי שברך אבותינו יברך את החולה", והוא אומר מיד שבת היא מלזעוק, כי הנוסח הארוך הוא דווקא צעקה. מובן מאליו, אם יש חולה שיש בו סכנה, למדנו שמותר כן להתפלל בשבת.

דיון: תפילה על החולה

דובר 2:

ועוד, מה עוד עושים? צריך לדעת שזה מסתדר עם הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה, אני לא יודע על לומר פסוק על החולה.

דובר 1:

אה, זה לא... אנחנו מדברים כאן על תפילה, אנחנו מדברים כאן על תפילה.

מכנינים לדבר מצווה — צרכי כלה וצרכי מת

דובר 1:

מכנינים לכתחילה, למדנו קודם שאסור ללכת בקצה התחומין בשבת כדי שיוכלו מיד במוצאי שבת לצאת לעניינים של חול. אבל מותר כן, למשל, חתן או כלה, הוא מחכה ששמלת הכלה תגיע, ליסקיין מת, לא ולא ארון ותכריכין. ואומר לו, מותר לומר לפועל או למי, לך למקום פלוני.

דובר 2:

"לו" מתכוון לגוי? אם עושים את זה דרך גוי?

דובר 1:

אני חושב שאומרים אחד לשני, מחר, זה מדבר על מחר. או מותר לעשות את הדבר של חול בשביל כלה או בשביל מת, או להביא תוספות משם, או להביא מקום פלוני, או להביא תוספות מנה, או להביא מסיים. אבל רבי אומר, שלא יזכיר לו סכום מקח. כלומר, התירו לדבר מצווה, אבל גם עדיין צריך... אה, זה זה, לא לומר סכום מקח. זה נשאר כן יותר אסור, משהו כזה. לא מספר, קנה במאתיים דולר. אני חושב שלכן המנהג במכירת העליות לא אומרים את הסכום. הוא אומר עשרת אלפים במקום אלף, כי הוא לא אומר סכום מקח. אבל כשפוסקים על צדקה מדברים כן בוודאי סכום, כי אומרים, פלוני נתן אלף דולר לאפיל. ושם לא אומרים שלא יזכיר לו ערך.

סיום — "חפצין אסורים אבל חפצי שמים מותרים"

דובר 1:

הוא אומר שהרמב"ם, הסיום, הוא על כל הדברים שלמדנו עכשיו. שכל אלו וכיוצא בהן, כל הדברים האלה, אפילו לרוץ לדבר מצווה, באר וכיוצא בו, כל הדברים האלה, איז מצוה אים, שנאמר "עשות חפצין". חפצין, זה מה שאתה רוצה, אסורים, אבל חפצי שמים, אלו ענייני חפצי שמים, מותרים.

אני רואה כאן הוא מביא, שהמאוחר יותר... יש שאלה, איך מנחמים אבלים בשבת? צריך לומר משהו דומה, כמו "שבת היא מלנחם", משהו כזה.

דובר 2:

הרמב"ם אומר אחר כך שבות וניקיריס, אבל זה עוד דבר.

דובר 1:

אתה שואל... אני עדיין בטעם הראשון. אני חושב שכן, אבל צריך רק להזכיר שאנחנו זוכרים, דיברנו בתחילת הלכות שבת, הרמב"ם, מה הרמב"ם כתב ש"תשבותו" פירושו שלא יעשה את כל הטרחות, לא לבטל את השביתה. והרמב"ם אמר שזה פירוש שביתה. רואים מהרמב"ם שלא, שביתה היא בוודאי שביתה כללית, אבל זה יותר דומה למלאכה או עין מלאכה. "למען ינוח" הוא טעם לאיסור מוקצה, לא לאיסור שבות. דווקא "למען ינוח" הוא שני... דבר ראשון, חילוק ראשון של רמב"ם ורמב"ן. והחילוק השני הוא שהרמב"ם לא אומר שיש מצווה למנוח בשבת. שביתה היא דווקא מצווה, ואולי כאן כמו שהרבנן קוראים שבות, יש חיוב של זה. אבל "למען ינוח" לא מצווה, אלא זה הטעם. כלומר, התורה רוצה שינוחו בשבת. אף על פי שהתורה לא ציוותה למנוח בשבת, אם מישהו מוצא דרך כלשהי, הוא לא עובר על התורה, אבל רואים שהכוונה, הטעם, הוא "למען ינוח". ובגלל הטעם הזה הנביאים והחכמים הוסיפו את איסור הטלטול. מסכים?

הטעם השני — יבוא לעשות מלאכה

"ועוד", אומר הרמב"ם, "יש עוד טעם לאיסור הטלטול. אז כשיבקרו ויטלטלו כלים שמלאכתן לאיסור", הוא הולך לבדוק ולגעת בכלים שמלאכתן לאיסור, הוא מאוד קרוב, כחלק מהבדיקה, הוא רוצה לבדוק את המה שזה לא יהיה, את המקדחה עובדת, הוא ילך להדליק אותה מהר. תחילה הוא עוסק בהם הרבה, יבוא לעשות מלאכה.

הטעם השלישי — שביתה ניכרת לכל אדם

תרגום לעברית

"ועוד", אומר הרמב"ם טעם שלישי, "שלא יצא בו אחד מבעלי אומניות שהן בטליון כל ימיהם." יש אנשים, חלק מהעם, שאינם בעלי אומניות והם בטליון כל ימיהם, "כגון הטיילין ויושבי קרנות", שהרמב"ם אומר שהם מתענגים כל ימיהם. העבודה הקשה היחידה שיש להם היא שם בספר נשים שהטיילין ויושבי קרנות צריכים לעשות כל יום. "שכל ימיהם אינם עושים מלאכה", הם לא עושים כלום. "ואם יהיה מותר להלך ולדבר ולטלטל כשאר הימים", אם היו יכולים להלך בדבר ובטלטול כמו בשאר ימים, "נמצא שלא שבת שביתה ניכרת". לא רואים עליו שהוא שובת. את העובדים הקשים רואים שהם לא עובדים בשבת, אבל היהודי הישר, תלמיד החכם החשוב, לא רואים עליו שום שביתה. לפיכך שביתה מדבור ומהילוך היא שביתה השווה לכל אדם. לכן אמרו חכמים שצריכה להיות גם שביתה שרואים אצל כל אחד.

במילים אחרות, הוא אומר הרי שיש איסור אצל בעל המלאכה. כן, יש לו טעם אחר. אבל הרמב"ם מוסיף טעם שלישי, שיש אדם שעושה מלאכה כל השבוע. בוודאי באמת שבת שונה, אבל צריך ששבת תהיה שונה מכל השבוע. אם מישהו שהוא אברך בכלל, הוא עושה עוד מצוות גם בשבת, אין לו, לא מכירים שום הבדל בין שבת לכל השבוע. למה צריכה להיות שביתה ניכרת? גם משום שכתוב "למען ינוח". הוא לא אומר למה, אבל זה משוה פשוט ששבת שונה מכל השבוע. לא יכול להיות ששבת היא בעצם אותו דבר. אה, נשאלת שאלה, מה יהיה עם האנשים שלא עובדים? אתה יודע מה חפץ העבודה שלהם? אז, טלטול הוא בעצם עיקר השבת אצל האנשים שלא עובדים, כי זה כל ההבדל שהוא עושה שבת אחרת מכל השבוע.

כמו שאמרתי לחבר שלי פעם, הוא אמר, "איך אתה יודע שיש הבדל בין שבת ליום טוב?" בשבת שמים את הקפה למים החמים, וביום טוב שמים את המים החמים לקפה. זה הניכר. אז, אם לא עושים שום מלאכה, זה העיקר. אבל ראית מאוד ברור ששלושת הטעמים האלה הם לא רק על מוקצה, אלא גם על "להלך ולדבר".

שלושת הטעמים הללו הולכים על כל מה שהוסיפו חכמים

אז, הוא חוזר שוב לישעיהו, שישעיהו היו לו שלושת הדברים האלה בראש. אולי השני לא ברור, "ממצוא חפצך", אבל יכול להיות, כי הראשון והאחרון נוגעים לכולם, והאמצעי הוא דווקא על טלטול, אז קצת קשה סדר הרמב"ם. לכן זה מסתדר כי הוא אומר, "לכאורה הוא רוצה לומר כך, שזה הכל עוד דבר שהוא בעצם בכלל דברי ישעיהו, אף על פי שלא כתוב שם 'לטלטל', אבל חכמים הבינו שזה גם כן היה כך.

"נהגו שלא לטלטל" — דרגות לדרגות

הוא אומר, "ומדברים אלו נהגו שלא לטלטל..." הם דיברו. אני מתכוון "נהגו שלא לטלטל" הוא מתכוון לומר כך, כי בטלטול היו דרגות לדרגות. בתחילה אסרו הכל. הרמב"ם אומר שזה נוגע, זה אומר כל הנושא של טלטול, ובטלטול יש כמה שלבים. כל הנושא של טלטול מתחיל מזה.

דיון: מה פירוש "נוגע"?

דובר 2:

הרמב"ם אומר נוגע, שניהם. בוא נדבר על זה בעוד דקה. כשהרמב"ם אומר שבנחמיה אסרו הכל... רגע, רגע, כתוב כך, "חזרו והתירו". הרמב"ם לא אומר את זה, אבל יכול להיות שהוא אומר את המילה "נוגע" בגלל שזה קשור לזה. חכה לי שנייה.

דובר 1:

הייתי אומר ש"נוגע" פירושו שלא כתוב. זה לא ממש ראייה, זו סברא. זה לא שכתוב כאן טלטול. אצל הרמב"ם צריך לזכור שיש הבדל גדול מדבר שאפשר לדבר מריח הדברים, שהרמב"ן לוקח את זה ברצינות. אבל אצל הרמב"ם כתוב הרי. אם זה נוגע, פירושו, זה גורם לי לחשוב שצריך לעשות דבר כזה. אין שום מקור בי לזה. זה על הסברא, זה בא נוגע, להוציא כמו שאנו רואים מפני מה, אין שום מקור. זה רק כמו נגיעה, יש הרהור, כמו יגיע מסע, כך צריך לומר מריח.

הכלל של טלטול — "כלים הצריך להם"

"ואסרוהו לטלטל אלא כלים הצריך להם", וזה מאוד חשוב. כמו שהרמב"ם אומר שיש איסור לטלטל, הכלל של טלטול הוא שלא מטלטלים שום כלי אלא מה שצריך בשבת. לא רק שיש רשימה של דברים שלא, אלא יש לך בעצם רשימה של דברים שאתה יכול כן, "דבר הצריך להם". נראה בפרק הבא יותר ברור. זה צריך להיות שלושת הטעמים האחרונים זה ממש מעניין, לשון הרמב"ם והדרך שהוא מציג את זה.

השגת הראב"ד — טעם מהגמרא

אומר הראב"ד שיש עוד טעם, וכתוב בגמרא בפירוש שטלטול הוא "לצורך הצעה", שטלטול הוא גדר להוצאה. אומר הראב"ד, בגמרא כתוב זה, והמגיד משנה וכל המפרשים כאן תמהים שהרמב"ם... המגיד משנה הוא, "רבינו כתב כאן טעמים נכונים", הרמב"ם כתב כאן טעמים יפים מאוד, "מדעתו ולא נזכרו בגמרא". איך הרמב"ם עשה כל מעשה יפה על טלטול, ובגמרא לא כתוב כלום? והראב"ד מביא כבר מה שכתוב כן בגמרא.

תירוץ המגיד משנה — תקנת נחמיה בטלה

המגיד משנה טוען מה שרצית לומר, שמה שכתוב בגמרא על טלטול, זה רק כשתקנת נחמיה הייתה התקנה המקורית. אבל בעצם זה כבר בטל, כי כבר שינו. ממילא צריך לומר שהרמב"ם נתן טעם חדש לטלטול, שיש לו יותר קשר לרעיון הרחב יותר של שבת, "למען ינוח". כל הטעמים שהוא אומר. ובוודאי שזה יוצא מהפסוק, כי זה הנושא של הפרק, ממצוא חפצך, ודבר דבר וכו'.

אז בעצם, אני מתכוון ששלושת הטעמים האלה כך נוגעים לכל מה שהוסיפו חכמים.

דיון: למה מביא הרמב"ם טעמים?

דובר 2:

מה זאת אומרת חכמים הוסיפו?

דובר 1:

על כל מה שמישעיהו והלאה. כן, כן.

דובר 2:

כן. זה מעניין שלרמב"ם יש את הרעיון שאפשר לפעמים לומר טעמים משלו. בכלל, למה הוא צריך לומר טעמים? הוא יכול פשוט לומר שחכמים לא מתירים.

דובר 1:

זה קשור לכך שהרמב"ם רוצה בעצם שספרו יהיה בנוי על החומש, הוא מביא על כל דבר את הפסוק. כאן דווקא יש לו רק פסוק מנביא, אבל איכשהו זה עוזר גם כן. וזה מעניין מאוד, כי הרמב"ם לא רגיל להביא פסוק מנביאים כדי לעשות מקור לאיסור. אבל כאן הוא עושה את זה כאילו ישעיהו הנביא כבר יש לו תקשורת עם התורה. ישעיהו הנביא בא אחרי שכתוב

"למען ינוח" והשבותים הנזכרים. כלומר, כשנביא אומר משהו דבר חדש שבכלל לא כתוב בתורה, הרמב"ם לא היה מביא את זה כאן. אבל ישעיהו מדבר הרי מכאן על איסור שבת, וישעיהו הנביא חושב כבר גם על ה"למען ינוח". כאילו הרמב"ם מכניס כאן ישעיהו הוא החכם שחושב על כל הדברים האלה.

דובר 2:

ישעיהו הוא פשוט אחד המקורות. מעניין.

דובר 1:

אוקיי, עד כאן פרק כ"ד. אנחנו בפרק כ"ה.